

14124492

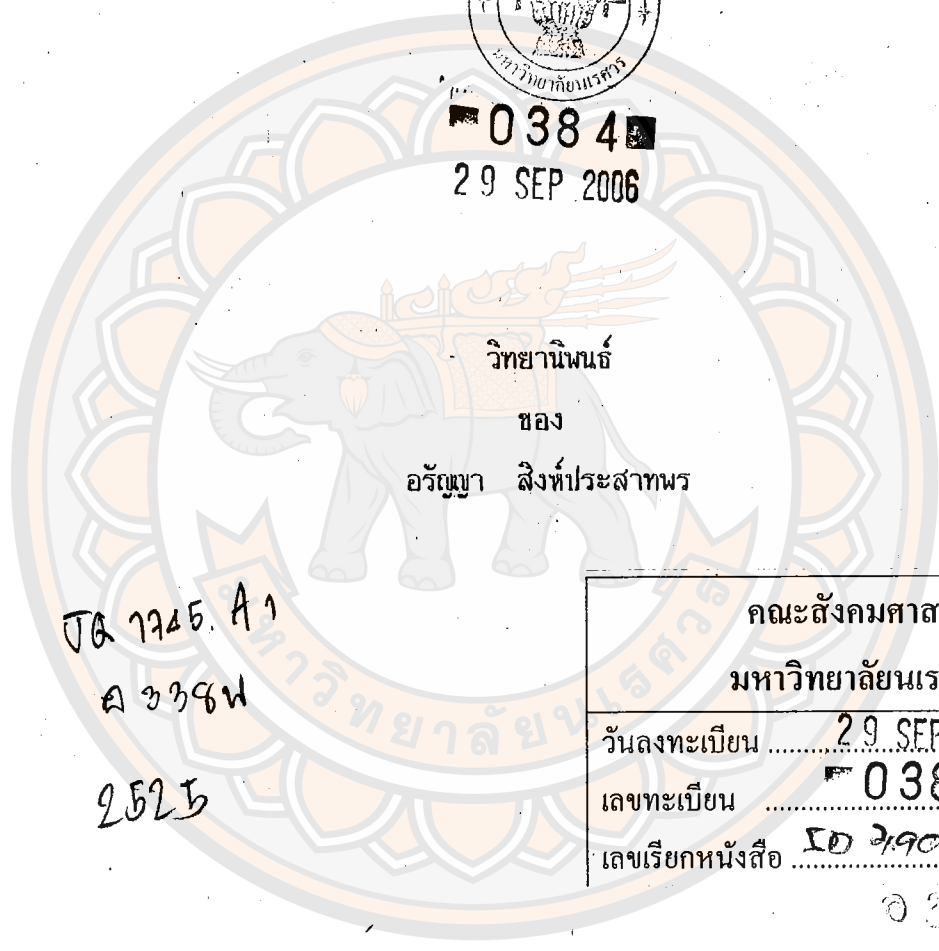
อภิธานทนาการ

พลเอกสุจินดา คราประยูร กำนต่าแห่งนายนกรัฐมนตรี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

0384
29 SEP 2006

วิทยานิพนธ์
ของ
อริญญา สิงห์ประสาทร

๓๑ ๗๔๕. A1
๘ ๖๖๘๗
๒๕๒๕

คณะสังคมศาสตร์	
มหาวิทยาลัยนเรศวร	
วันลงทะเบียน	29 SEP 2006
เลขทะเบียน	0384
เลขเรียกหนังสือ	๕๐ ๖๙๐๘/๘ ๐๒

๐ ๖๖๘ ๗
๒๕๒๕

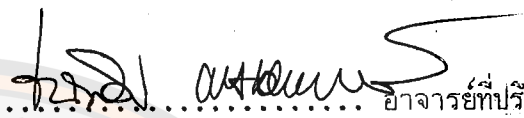
เสนอด้อมหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

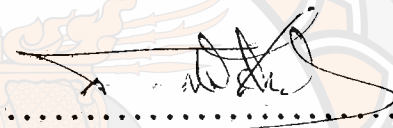
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต

ตุลาคม ๒๕๒๕

๗๕

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์เจลิม พงศ์อาจารย์)

..... กรรมการตรวจรูปแบบ
(รองศาสตราจารย์สมคิด ศรีสิงห์)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะผู้เขียนได้รับคำแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์เฉลิม พงศ์อาจารย์ ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์เฉลิม พงศ์อาจารย์ เป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณพ่อคุณแม่ที่ได้เป็นกำลังใจ และกำลังทรัพย์ตลอดมาจนกระทั่งสำเร็จ และขอขอบคุณในน้ำใจและไมตรีของพี่ ๆ เพื่อน ๆ และ น้อง ๆ ที่ให้กำลังใจมาตลอด

อรุณญา สิงห์ประสาทร

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
ความสำคัญของศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
วิธีในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	3
แหล่งค้นคว้าที่สำคัญ	4
1 การเข้ามามีอำนาจทางการเมืองของทหาร	5
1.1 กำเนิดกองทัพประจำการในประเทศไทย	5
1.2 บทบาทของกองทัพในการเมืองไทยก่อน พ.ศ. 2475	8
1.3 บทบาทของกองทัพในการปฏิบัติ พ.ศ. 2475	10
1.4 บทบาทของกองทัพในการเมืองไทย หลัง พ.ศ. 2475	11
2 ภูมิหลังของพลเอกสฤษดิ์ดา คราประยูร	15
2.1 ครอบครัวและการศึกษา	15
2.2 การเข้ามามีบทบาททางการเมือง	17
2.3 สถานการณ์หลังการรัฐประหาร	24
3 การเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	27
3.1 ปัจจัยและเหตุผลที่ส่งเสริมให้ตัดสินใจรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	28
3.2 นโยบายและการดำเนินงาน	31

4	การพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	37
4.1	การเคลื่อนไหวคัดค้านของประชาชน	39
4.2	การคัดค้านภายในรัฐสภา	43
4.3	การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	48
4.4	ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวคัดค้าน	49
4.4.1	ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ	49
4.4.2	ผลกระทบทางด้านสังคม	51
4.4.3	ปฏิกิริยาจากต่างชาติ	51
5	บทสรุป	53
	บรรณานุกรม	55
	ภาคผนวก	60
	บทคัดย่อ	71
	ประวัติผู้เขียน	73

บทนำ

1. ภูมิหลัง

การรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยคณะทหารที่เรียกกลุ่มของตนเองว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำของผู้นำกบฏชาติทหารสูงสุด พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ซึ่งทำการรัฐประหารต่อรัฐบาลพลเรือน ซึ่งมี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

มูลเหตุสำคัญของ การรัฐประหาร คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ออกแถลงการณ์ถึงสาเหตุที่ทำการรัฐประหาร 5 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การฉ้อราษฎร์บังหลวงของคณะรัฐบาล ประการที่สอง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำ ประการที่สาม รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ประการที่สี่ การทำลายสถาบันทหาร และประการที่ห้า การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์¹

หลังการรัฐประหาร สภาวิชาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ดำเนินการเลือกสรรมอบหมายแต่งตั้งองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ขึ้นตั้งขึ้นคือ เข็ญนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี และจัดตั้งรัฐบาล เลือกสรรและแต่งตั้งสภาิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมี นายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธานสภา เข็ญและแต่งตั้งพลเอกสฤษดิ์ จีระโรจน์ เป็นประธานคณะกรรมการตรวจสอบและอายัดทรัพย์สินรัฐมนตรีที่ร้ายวอย่างผิดปกติในรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และ เลือกสรรและแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธานคณะ และมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นในวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2535

ภายหลังการเลือกตั้งมีการจัดตั้งคณะรัฐบาลขึ้น โดยมีพรรคสามัคคีธรรมเป็นแกนนำ โดยมีพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลอีก 4 พรรคการเมือง คือ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทยและพรรคราษฎร โดยเชิญพลเอกสุจินดา คราประยูร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

1. "คดีลอบสังหารจตุชนวนปฏิวัติ," ข่าวพิเศษ. 15(715) : หน้า 14 ; 25

ในฐานะคนกลางที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งมีการคัดค้านจากประชาชนทั่วประเทศ การชุมนุมคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้จากการเลือกตั้งของประชาชนนับแสนคน เรียกร้องให้ พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ยิ่งผลทำให้เกิดเหตุการณ์เศร้าสลดใจในหมู่ประชาชนชาวไทยทั้งชาติ กล่าวคือมีการสลายการชุมนุมด้วยอาวุธ เป็นเหตุให้มีประชาชนล้มตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ในที่สุดพลเอกสุจินดา คราประยูร ก็จำเป็นต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ดำรงตำแหน่งเพียง 47 วันเท่านั้น

ภายหลังจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร ครั้งนี้ มีประเด็นน่าสนใจที่สำคัญคือเพราะเหตุใดพลเอกสุจินดา คราประยูร จึงตัดสินใจขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่ามกลางกระแสการคัดค้านอย่างกว้างขวางมีกำรชุมนุมเพื่อขับไล่ตำแหน่งอย่างได้บ้าง และผลกระทบของการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อสังคมการเมืองไทยเป็นอย่างไร ซึ่งล้วนแต่เป็นประเด็นที่น่าศึกษาทั้งสิ้น

2. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงกำเนิดของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ตลอดจนปัจจัยสำคัญอันเป็นสาเหตุของการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงภูมิหลังของพลเอกสุจินดา คราประยูร
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
- 2.4 เพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่อสังคมการเมืองไทยอันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร

3. ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

3.1 ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบถึงสาเหตุของการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534

3.2 ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบถึงภูมิหลังและบทบาทของพลเอกสุจินดา คราประยูร

3.3 ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่ามิมีผลเหตุและปัจจัยอะไรบ้างที่เอื้ออำนวยในการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอกสุจินดา คราประยูร

4. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

4.1 ศึกษาเฉพาะปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของ พลเอกสุจินดา คราประยูร

4.2 ศึกษาถ้าวิธีการขั้นตอนและการดำเนินการ เพื่อขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอกสุจินดา คราประยูร

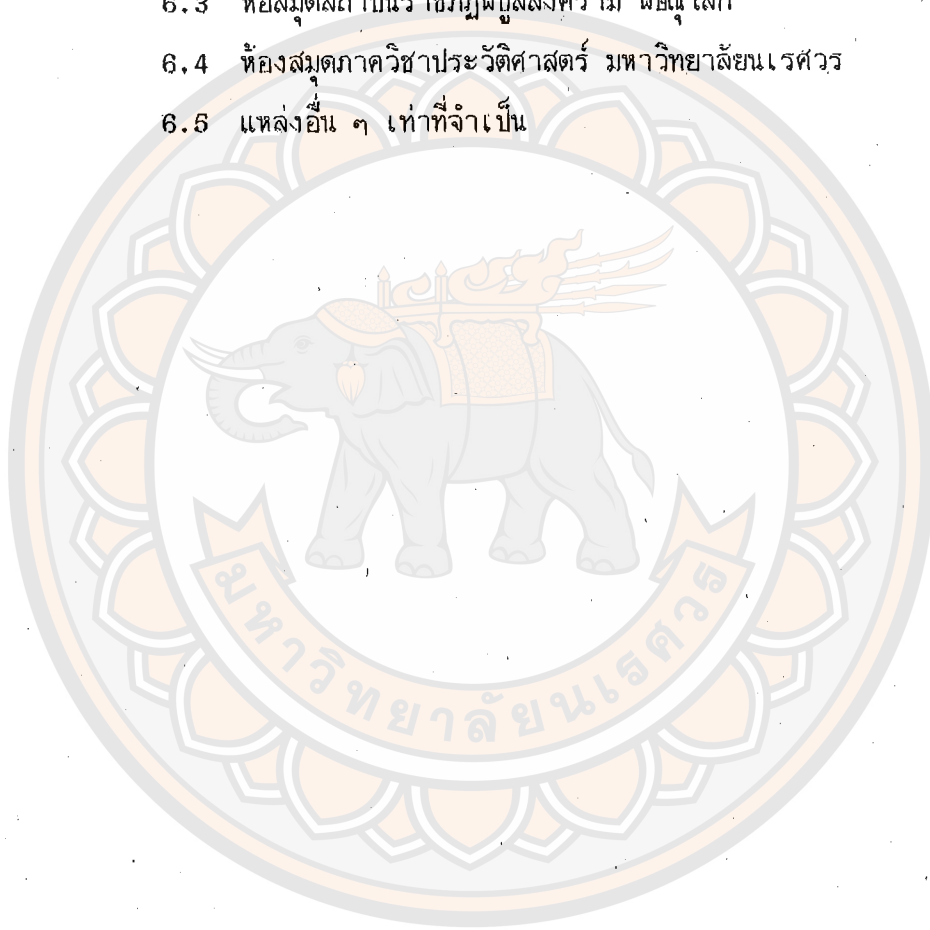
4.3 ศึกษาถึงผลที่เกิดขึ้นภายหลังการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอกสุจินดา คราประยูร

5. วิธีในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่องนี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เสนอรายงานในรูปแบบพรรณวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources)

6. แหล่งค้นคว้าที่สำคัญ

- 6.1 หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก
- 6.2 หอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 6.3 หอสมุดสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
- 6.4 หอสมุดภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 6.5 แหล่งอื่น ๆ ที่จำเป็น

บทที่ 1

การเข้ามามีอำนาจทางการเมืองของทหาร

1.1 กำเนิดกองทัพประจำการในประเทศไทย

ในยุคสงครามจารีตหรือก่อนยุคใหม่ใน กองทัพของรัฐสยามยังมีได้เป็นกองทัพประจำการถาวร ที่มีทหารอาชีพเป็นโครงสร้างหลัก หากแต่เป็นกองทัพชั่วคราวที่เกณฑ์กำลังคนตามระบบไพร่ทหารในยุคนี้ก็คือไพร่ที่เข้าเดือนออกเดือน นั่นคือไพร่ที่จะต้องถูกเกณฑ์แรงงานให้รับใช้รัฐบาลถึง 6 เดือนต่อปี จะเหลือเวลาทำการผลิตให้แก่ตนเองและครอบครัวเพียง 6 เดือน ไพร่ที่เข้ามาเป็นทหารชั่วคราวเหล่านี้ มิได้มีความสามารถหรือการฝึกฝนที่แตกต่างจากพลเรือนเลย การจัดตั้งเป็นกองทัพเพื่อเตรียมสู้รบ โดยทั่วไปจะไม่มีขึ้นในสภาพบ้านเมืองปกติ เพราะไพร่ที่ถูกเกณฑ์ก็จะถูกนำไปใช้แรงงานในด้านอื่น นอกจากคราวเกิดศึกสงครามจึงจะมีการเกณฑ์ไพร่พลเหล่านี้ ขึ้นมาจัดตั้งเป็นกองทัพ เพื่อใช้ในการรบ แต่มิได้มีการแยกทหารออกเป็นประเภทตามลักษณะชำนาญพิเศษ และไม่มีการแบ่งทหารเป็นกองทัพ การจัดตั้งกองทหารแบบเดิมก็เพื่อการรักษาอำนาจรัฐส่วนกลางของสยาม เพียงพอในการรับมือการโจมตีจากข้าศึก เช่นพม่าได้และเพียงพอที่จะทำให้อำนาจส่วนกลางของราชธานีที่กรุงเทพมหานครรักษาอิทธิพลที่ครอบงำหัวเมืองทั้งหลายไว้ได้ ตั้งแต่เขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดไปจนถึงหัวเมืองล้านนา ล้านช้าง (ลาว) อีสาน กัมพูชา และลงไปทางใต้จนถึงหัวเมืองไทรบุรี กันตัน และตรังกานู ในคาบสมุทรมลายู

นับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา อิทธิพลของจักรวรรดินิยมตะวันตกได้แผ่เข้ามาสู่ดินแดนต่าง ๆ ของเอเชีย แสดงให้เห็นถึงความเหนือกว่าในด้านแสนยานุภาพอย่างแท้จริง ตั้งแต่กรณีที่ยกฤษเอชระสงครามกับพม่าครั้งแรก และบังคับให้ราชสำนักอังวะยอมทำสัญญาชานาเาโบ¹ พ.ศ. 2369 ต้องยกมณฑลตะนาวศรีและยะไข่ (อาระกัน) ให้กับอังกฤษ และต้องเสียค่าปฏิกรรมสงครามให้อังกฤษจำนวนมากกว่ากรณีนี้ได้สร้างความตระหนักให้ชนชั้นสูงในสยามอย่างมาก และเมื่ออังกฤษทำศึกชนะจีนในสงครามฝิ่น บังคับให้ราชสำนักแมนจูของจีนลงนามในสัญญาานกิง พ.ศ. 2385 ให้จีนต้องยอมเปิดเมืองท่า และเสียค่าปฏิกรรมสงครามให้กับ

¹ ภารตี มหาพันธ์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่. หน้า 15.

อังกฤษ ทำให้แนวความคิดของชนชั้นนำในสยามคิดที่จะปรับปรุงการทหารในประเทศ ให้มีเสนา
 ทัพขึ้น โดยอาศัยแนวคิดแบบตะวันตกเป็นเครื่องนำทาง

ความพยายามของชนชั้นนำสยามที่จะตั้งกองทัพสมัยใหม่แบบตะวันตก เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัย
 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศเรศวรศักดิ์ เป็นผู้เริ่มตั้งขึ้นตั้งแต่
 พ.ศ. 2367 ต้นรัชกาล เพราะในเครื่องราชบรรณาการที่จอห์น ครอฟอร์ด ทูตอังกฤษนำเข้ามา
 ถวาย ได้มีเครื่องแต่งกายของทหารแบบใหม่ของอินเดียเข้ามาด้วย 12 ชุด กรมหลวงอิศเรศ
 ศวรศักดิ์ จึงได้นำเอาชาวญวนจำนวนหนึ่งมาฝึกแบบทหารฝรั่งแล้วเรียกว่า "ทหารที่ปาย" ซึ่งเลียนแบบ
 ชื่อ "ทหารซีปอย" ของอังกฤษในอินเดีย² ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2374 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ) เกณฑ์บุตรชาวมอญจากพระประแดงมาฝึกทหาร
 อย่างยุโรป โดยมี ร.อ. โทมัส จี. นอกซ์ ชาวอังกฤษรับจ้างเป็นครูฝึก และมีหมื่นไวยวรรณ (ช่วง)
 จางวางมหาดเล็กเป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชา ทหารฝึกแบบยุโรปนี้เรียกว่า "ทหารซีปาย" เช่นเดียวกัน
 โดยตั้งโรงทหารอยู่ที่บ้านของหมื่นไวยวรรณแต่กระนั้นทหารฝึกอย่างยุโรปครั้งแรกนี้ ก็ยังมีได้ประจำ
 การตามแนวคิดตะวันตก หากแต่เป็นทหารที่เข้าเดือนออกเดือนตามระบบไพร่ตนเอง นอกจาก
 ฝ่ายกำลังทางบกแล้วในฝ่ายทหารเรือ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ก็พยายามสร้างกอง
 ทัพเรือขึ้นที่เมืองตรังเพื่อที่จะใช้ป้องกันหัวเมืองไทรบุรี แต่ปรากฏว่าความขัดแย้งทางการเมือง
 ภายในของชนชั้นนำไทยที่นำมาสู่การลตอำนาจของเจ้าพระยานคร (น้อย) ส่งผลกระทบทำให้
 ความพยายามในการสร้างกองทัพต้องชลอลง เพราะหลังจากที่เจ้าพระยานคร (น้อย) ถึงแก่กรรม
 เมื่อ พ.ศ. 2348 กองทัพเรือที่เมืองตรังก็นุยุบ และกรมหลวงอิศเรศวรศักดิ์ก็ถูกจำกัดบทบาท
 ทางด้านการทหาร แม้ว่าต่อมาพระองค์จะได้ขึ้นเป็น "สมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ" แต่ก็ไม่มีอำนาจ
 เกี่ยวข้องกับการบังคับบัญชาทหารแต่อย่างใด

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กองทหารแบบใหม่ได้เริ่มมีบทบาทในการ
 ไปราชการทัพเมืองเชียงตุง เมื่อ พ.ศ. 2394 โดย ร.อ. นอกซ์ ไปกับกองทัพ หลังจากนั้นจึงได้
 มีการขยายตัวของทหารแบบใหม่ออกไปมีหลายกรมมากขึ้น โดยมีการจัดกองทหารแบบยุโรปชั้นอีก
 ทั้งฝ่ายสมุหนายก และสมุหกลาโหม จนถึง พ.ศ. 2405 จึงได้มีการรวมกองทหารเหล่านี้เข้าเป็น

². ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. 2352 - 2433. หน้า 414.

กรมทหารหน้า โดยให้พระเจ้านั่งยาเชอ กรมขุนวรจักรธรานุภาพ (พระองค์เจ้าชายปราโมทย์) เป็นผู้บังคับบัญชากรม และมีหลวงเทศทวยหาญ (ละมาซ) ชาวฝรั่งเศสเป็นครูฝึก แต่ทหารฝึกแบบตะวันตกนี้ ก็ยังเป็นเพียงทหารชั่วคราวที่ขึ้นสังกัดตามระบบไพร่ ยังมีได้เป็นทหารประจำการ และก่อนเข้าจะใช้เป็นเพียงทหารกองเกียรติดยศ น่ายุชชังหน้าชวอนเสด็จเป็นสำคัญ สงครามที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ คือศึกเมืองเซียงตุง และสงครามปราบยอ แม้ว่าทหารแบบยุโรปจะไปร่วมด้วยแต่โดยโครงสร้างทั้งหมดก็ยังคงเป็นกองทัพแบบเก่า ยังมีได้มีการตั้งกองทัพประจำการอย่างเต็มรูปแบบแต่ประการใด

กองทัพประจำการแบบสมัยใหม่อย่างแท้จริงเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2416 มีการตั้งกองทหารมหาดเล็กในพระองค์ และขยายกองกำลังทหารหน้า ตั้งให้พระอินทรเทพ (อ่า) เป็นผู้บังคับบัญชาและได้เริ่มมียศใช้และตำแหน่งทหารอย่างตะวันตกครั้งแรก³ โดยใช้คำเรียกทับศัพท์ เช่น พระอินทรเทพ มียศเป็น "คอลลอนเนล" และมีตำแหน่ง "คอลลอนเนลอินฟัน" เป็นต้น พ.ศ. 2424 ได้มีการเริ่มมีทหารประจำการในกรมทหารหน้าเป็นครั้งแรก โดยให้เลิกไพร่ที่เข้าประจำกรมทหารหน้าต้องอยู่ประจำการ 5 ปี แล้วพ้นประจำการไม่ต้องถูกเกณฑ์ตามระบบไพร่อีกต่อไป⁴ การทหารหน้าจึงขยายตัว นอกจากนั้นยังมีการเปลี่ยนกรมทหารต่าง ๆ เป็นกรมทหารสมัยใหม่อีกหลายกรมคือ กรมทหารรักษาพระองค์ กรมทหารล้อมวัง กรมทหารปืนยาว กรมทหารม้ากรมทหารปืนใหญ่ เป็นต้น

พ.ศ. 2430 ได้มีการปฏิรูปการทหารอย่างเต็มรูปแบบ มีการตราพระราชบัญญัติจัดการทหาร จ.ศ. 1248 ก่อตั้งกองทัพประจำการสมัยใหม่ขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยการปรับเปลี่ยนกรมทหารแบบเก่าในราชธานี ตั้งเป็นกรมทหารแบบใหม่ตามโครงสร้างตะวันตกทั้งหมด และตั้งกรมยุทธนาธิการขึ้น ทำหน้าที่รับผิดชอบกองทัพสมัยใหม่นี้ โดยกรมยุทธนาธิการหรือผู้บัญชาการทหารแบบใหม่คนแรก แต่ก็ยังมีได้มีการเลิกคุมกำลังไพร่แบบเดิมทั้งหมด พ.ศ. 2448 จึงมีประกาศใช้พระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร⁵ ร.ศ. 124 ซึ่งเท่ากับเป็นการเลิกระบบไพร่ และทำให้กองทัพประจำการสมัยใหม่เข้าแทนที่กองทัพแบบเก่า

3. ด.

4. ภาวดี มหาจันทร์. ประวัติศาสตร์การปกครองไทย. หน้า 98.

5. ชัย เรื่องศิลป์. ล.ด. หน้า 125.

ในการตั้งกองทัพนัวมัยใหม่ นั้น มีการตั้งโรงเรียนสอนนายทหารชั้นเพื่อผลิตนายทหารสัญญาบัตรแก่กองทัพบก โรงเรียนมีชื่อว่า "ตะเตตัสกุล" หรือชื่ออย่างเป็นทางการก็คือ โรงเรียนทหารสราญรมย์ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2448 เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนนายร้อยทหารบก"^๕ กองทัพประจำการสมัยใหม่นี้ ยังมีได้เป็นไปเพื่อการสงครามภายนอก การต่อต้านการรุกรานหรือเพื่อรักษาเอกราชและบูรณภาพ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การรุกรานจากภายนอกที่เกิดขึ้น โดยอังกฤษและฝรั่งเศส การมีทหารสมัยใหม่ในด้านหนึ่งก็เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งความศิวิไลซ์เพื่อสยามจะได้ทำหน้าที่ในการจัดการทหารเช่นเดียวกับประเทศตะวันตก ที่ถือว่าเป็นประเทศศิวิไลซ์ในขณะนั้น แต่อีกด้านหนึ่งก็เพื่อการรองรับการเมืองภายใน นั่นคือ การส่งเสริมอำนาจของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นายหนึ่งกองทัพนัวมัยใหม่ก็เป็นเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพของพระองค์ในการลดอำนาจขุนนางและมูลนายที่ควบคุมไพร่พลตามแบบการจัดระเบียบสังคมดั้งเดิม อีกนัยหนึ่งก็เป็นเครื่องมือของรัฐส่วนกลางที่กรุงเทพฯ ในการแผ่อำนาจอธิปไตยของกษัตริย์สมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปทั่วดินแดน เพื่อรวมอำนาจจากภูมิภาคต่าง ๆ ผู้ส่วนกลางและชั้นต่อพระมหากษัตริย์ ระบบเจ้าเมืองและอำนาจท้องถิ่นอื่น ๆ ถูกทำลายลง

1.2 บทบาทของกองทัพในการเมืองก่อน พ.ศ. 2475

หลังจากการมีกองทัพประจำเกิดขึ้น บทบาทของกองทัพประจำการมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้น ในสมัยต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ความเสื่อมถอยของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และความเชื่อในเรื่องอำนาจสมบูรณของพระมหากษัตริย์ถูกท้าทายด้วยอิทธิพลแนวคิดสมัยใหม่จากตะวันตกที่ เริ่มแผ่เข้ามาและได้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดของทหารเปลี่ยนไปด้วย เช่น แนวคิดชาตินิยม ที่ให้เห็นถึงความสำคัญของชาติเหนือกว่าอื่นใด แม้กระทั่งสถาบันพระมหากษัตริย์ การเผยแพร่ความคิดเรื่องการปกครองแบบใหม่ แบบที่มีรัฐสภาเป็นตัวแทนของประชาชนในการใช้อำนาจ มีรัฐ พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ แนวความคิด

^๕ ด. หน้า 410.

ดังกล่าวนี้เริ่มพัฒนาแพร่หลายในสังคมไทยมาตั้งแต่ปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว แต่ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในระยะต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเรียกร้องให้พระมหากษัตริย์มอบพระราชอำนาจต่อรัฐสภาทั้งเป็นตัวแทนของประชาชน สถานการณ์ระหว่างประเทศก็เป็นตัวเร่งให้เกิดการโค่นอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์⁷

การเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารเป็นครั้งแรกจึงเริ่มขึ้น แนวคิดของนายทหารบางส่วนได้เปลี่ยนแปลงไปจากเจตนาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงก่อตั้งกองทัพประจำการเป็นนัยอย่างมาก นายทหารระดับนักเรียนนายร้อยที่เพิ่งจบใหม่ มีความเร่าร้อนต่อการที่จะสร้างชาติบ้านเมืองให้เข้มแข็งและเห็นว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นต้นเหตุให้บ้านเมืองล้มหลัง จึงคิดก่อการรัฐประหารที่ราวเดือนธันวาคม พ.ศ. 2454 คณะทหาร ร.ศ. 130 คณะก่อการมักใช้คำเรียกตนเองว่า "คณะเก๊กเหม็ง" นายทหารกลุ่มนี้คือ ร.ต. เพรียม ศรีจันทร์, ร.ต. เนตร พูนวิวัฒน์, ร.ต. จรูญ ชตะเมฆ, ร.ท. จรูญ ณ บางช้าง และ ร.ท. จื่อควงกุล นายทหารชั้นผู้น้อยกลุ่มนี้ได้ไปเชิญ ร.อ. ชุนทวยหาญพิทักษ์ (เหล็ง ศรีจันทร์) ผู้บังคับกองพยาบาล โรงเรียนทหารบกเป็นหัวหน้าคณะ⁸ การวางแผนปฏิวัติ ร.ศ. 130 เกิดขึ้นเนื่องจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ไม่สามารถอำนวยความสะดวกขั้นสูงและสร้างความพอใจตลอดจนความเป็นธรรมในสังคมได้เท่าที่ควร นอกจากนั้นยังเกิดความแตกแยกทางความคิด ในการที่จะพัฒนาประเทศตลอดจนการขาดการประสานความคิดระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ซึ่งต่างก็รักชาติ และต้องการสร้างสวัสดิความเจริญให้กับประเทศชาติ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปฏิวัติจะล้มเหลวลง เพราะการรับสมาชิกไม่รัดกุมทำให้ฝ่ายรัฐบาลรู้ล่วงหน้า จึงมีการจับกุมนายทหารเหล่านี้ในเดือนมีนาคม ร.ศ. 130 แม้ว่าความพยายามในการก่อการรัฐประหารครั้งแรกนี้จะล้มเหลวลง แต่ก็มิได้หมายความว่าอุดมการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครอง เพื่อล้มล้างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จะล้มเหลวลงไปด้วย เพียงแต่เวลาแห่งการล้มอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกเลื่อนเวลาออกไปเท่านั้นกระแสแนวคิดที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองยังมีอยู่ในนายทหารบางกลุ่ม การปฏิบัติ ร.ศ. 130 เป็นสัญญาณเตือนให้รู้ถึงพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงของประชาชนที่อาจจะเกิดขึ้นได้

⁸ ด. หน้า 280.

1.3 บทบาทของกองทัพในการปฏิวัติ พ.ศ. 2475

การปฏิวัติเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นขบวนการทางประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่องมาจากการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และการปฏิรูปประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งนอกจากจะทำให้ประเทศไทยกลายเป็นชาติรัฐสมัยใหม่ตามแบบรัฐในยุโรปแล้วยังทำให้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไทยเข้มแข็งขึ้นอีก พร้อมกันนั้นอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยก็แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาสู่ปัญญาชนชาวไทยอย่างกว้างขวาง และในที่สุดก็ได้กลายเป็นพลังสำคัญที่ลั่นระฆังเตือนต่อรากฐานของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนสามารถโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ลงได้

การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 เกิดขึ้นโดยกลุ่มที่เรียกตนเองว่า "คณะราษฎร" โดยกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรปกลุ่มหนึ่งร่วมคิดการขึ้น แม้ว่ากลุ่มนักเรียนไทยในต่างประเทศจะขยายกำลังคนได้มาก แต่การการก่อการรัฐประหาร ต้องอาศัยกำลังทัพ และในคณะผู้ก่อการก็ไม่มีใครมีชื่อเสียงหรืออำนาจพอที่จะทำการโค่นล้มสมบูรณาญาสิทธิราชย์ลงได้ จนถึง พ.ศ. 2474 ร.ท. ประยูร ภมรมนตรี สามารถชักชวนนายทหารชั้นผู้ใหญ่กลุ่มหนึ่งเข้าร่วมการปฏิวัติได้ การก่อการปฏิวัติจึงมีโอกาที่จะสำเร็จได้มากขึ้น ทหารชั้นผู้ใหญ่กลุ่มที่เข้าร่วมการปฏิวัติ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ พ.อ. พระยาพลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน), รองจเรทหารบก พ.อ. พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน) อาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาทหารโรงเรียนนายร้อยทหารบก, พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ (สละ เอมะสิริ) ผู้บัญชาการกรมทหารปืนใหญ่ที่ 1 รักษาพระองค์และ พ.ท. พระประศาสน์พิทยายุทธ (วัน ชูถิ่น) ผู้อำนวยการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ทหารกลุ่มดังกล่าวเป็นทหารที่ค่อนข้างมีระดับสูง โดยเฉพาะพระยาพลพลพยุหเสนา, พระยาทรงสุรเดชและพระประศาสน์พิทยายุทธนั้นจบการศึกษาวิชาทหารจากเยอรมนีเช่นกัน มีเพียงพระยาฤทธิอัคเนย์เท่านั้น ที่ไม่เคยศึกษาวิชาทหารจากต่างประเทศ ทหารกลุ่มดังกล่าวมีความไม่พอใจในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และต้องการให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงเช่นกัน การชักชวนจึงเป็นไปได้โดยง่าย สำหรับนายทหารที่มีบทบาทสำคัญที่สุดเป็นผู้รับวางแผนในการดำเนินการและได้รับการยกย่องเป็นเสนาธิการของคณะราษฎรก็คือ พระยาทรงสุรเดช ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดที่ทำให้คณะราษฎรได้รับชัยชนะ

ปฏิบัติการยึดอำนาจในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 คณะผู้ทำการปฏิวัติได้แบ่งกำลัง ออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายทหารบก ทหารเรือ และฝ่ายตัดการสื่อสาร ฝ่ายตัดการสื่อสารประกอบด้วย หลวงโกวิท อภัยวงศ์ นายประยูร ภมรมนตรี นายวิลาส โอสถานนท์ นายประจวบ บุณนาค เรือเอกหลวงนิเทศกลกิจ ร.น. นายทหารเรืออีกสองถึงสามคน ได้รุกเข้ายึดที่ทำการไปรษณีย์กลาง ที่หน้าวัดราชบูรณะหรือวัดเลียบ ส่วนฝ่ายทหารเรือ หลวงสินธุสงครามชัย หลวงศุภชลาศัย และ ทหารเรือที่ร่วมก่อการอื่น ๆ ได้บุกที่ทำการกองพัน (นาวิกโยธิน) ด้านทหารบก พระยาพลพล พยุหเสนา พระยาทรงสุรเดช พระประศาสน์พิทยายุทธ หลวงพิบูลสงครามและนายทหารอื่น ๆ อีก ราว 10 คน ได้บุกเข้ายึดคลังแสงกรมทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์จากนั้นคณะปฏิวัติได้แต่งตั้งผู้ รักษาพระนครฝ่ายทหาร คือ พระยาพลพลพยุหเสนา, พระยาทรงสุรเดช และพระยาฤทธิอัคเนย์ ซึ่งมีอำนาจสูงสุดสั่งการ ได้สูงสุดในระยะปฏิวัตินี้ทั่วประเทศ

1.4 บทบาทของกองทัพในการเมืองไทย หลัง พ.ศ. 2475

หลังจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็น ระบบการปกครองที่เรียกว่า ประชาธิปไตย ในปี 2475 เป็นต้นมา บรรยากาศทางการเมืองของไทยอาจกล่าวได้ว่าเป็น เรื่องการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมืองในระหว่างการกลุ่มผู้นำเท่า นั้น และกลุ่มผู้นำที่ผลัดเปลี่ยนกัน เข้ามามีอำนาจก็เป็นกลุ่มทหารบก ทหารเรือ และพลเรือนนั่นเอง โดยเฉพาะหลังจาก พ.ศ. 2490 การเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ จนก่อให้เกิดสิ่ง ที่มักเรียกกันว่า วงจรอุบาทว์ทางการเมือง^๑ นั่นคือการที่กองทัพเข้าก่อการรัฐประหารโค่นอำนาจ รัฐบาลชุดเดิม แล้วนำมาซึ่งระบอบเผด็จการทหาร ที่ลดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนไทย พร้อม กันนั้น ก็จะทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยประสบภาวะชะงักงันสภาพการเมืองถดถอยลง เพราะ เป็นไปไม่ได้เลยที่ทหารที่ยึดอำนาจจะหยิบบั่นประชาธิปไตยให้กับประชาชนชาวไทย สภาพเช่นนี้มา

^๑ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. "กองทัพกับการเมืองไทย," ข่าวพิเศษ. 15(783) :

จากธรรมชาติของกองทัพประจำการ ที่ถูกฝึกฝนมาอย่างเข้มงวดในด้านระเบียบวินัย และถูกปลูกฝังให้มองปัญหาจากจุดยืนของความมั่นคงเป็นหลัก ดังนั้นผู้นำทางทหารที่ยึดอำนาจจึงมักจะมองเห็นว่า ระบบการเมืองแบบพลเรือนคือความวุ่นวายและเข้าใจว่าตนเองกำลังรักษาความมั่นคง นอกจากนี้แล้ว ก็พยายามฝึกทหารให้กับนักการเมืองฝ่ายค้าน และประชาชนทั่วไป การรัฐประหารของฝ่ายทหาร จึงมีแนวโน้มที่จะนำมาซึ่งลัทธิเผด็จการหรืออำนาจนิยมตลอดเวลา การรัฐประหารประจำการเหล่าแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย กองทัพบกจึงเป็นเหล่าทัพที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน และมีบทบาทเป็นอย่างมาก การแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพในระยะแรก มีบทบาทที่ก้าวหน้าในการสร้างประชาธิปไตย¹⁰ โดยเฉพาะในกรณีปฏิวัติ พ.ศ. 2475 แต่หลังจากนั้น การรัฐประหารในประเทศไทยส่วนใหญ่ มักก่อให้เกิดสภาพล้มล้างทางการเมืองเสมอ โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา ถึงครั้งสุดท้ายก็คือการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

การรัฐประหารที่ทำให้เกิดสภาพล้มล้างทางการเมืองครั้งแรก ก็คือ การยึดอำนาจเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ซึ่งนำโดยคณะทหารบกกลุ่มหนึ่ง มีผู้นำเช่น พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ น.อ. หลวงจางสงคราม มี พ.อ.สวัสดิ์ ส. สวัสดิเกียรติ ผู้บัญชาการกรมเกียกกายทหารบกเป็นเลขาธิการ อาศัยกำลังจากกรมทหารราบที่ 1 ของ พ.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และกองทัพทหารม้าที่ 1 ของ พ.ท. กฤษ คุ้มกันต์ คณะรัฐประหารนี้ได้เชิญให้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม มาเป็นผู้นำ จึงได้ก่อการยึดอำนาจได้สำเร็จ ผลจากการรัฐประหารทำให้ความพยายามที่จะสร้างระบอบประชาธิปไตยของคณะราษฎร ได้สิ้นสุดลง รัฐสภาถูกแทรกแซง ระบบพรรคการเมืองถูกทำลาย รัฐธรรมนูญถูกฉีกทิ้ง อำนาจเก่าที่สลายเนื่องจากการปฏิวัติ พ.ศ. 2475 ก็เริ่มกลับคืนมา ในครั้งที่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่เกือบ 10 ปี ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้เป็นการกระทำของฝ่ายทหารบกแต่ฝ่ายเดียว¹¹

¹⁰. ศาสตราจารย์ประเวศ วะสี. "ถอดสลักการเมืองไทยทหารกับประชาธิปไตย," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(10) : หน้า 10 ; 18 - 24 สิงหาคม 2534.

¹¹. สุขุม นวลสกุล. การเมืองและการปกครองไทย. หน้า 85.

การยึดอำนาจที่นำมาสู่ยุคมีเดของสังคมไทย คือ การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ซึ่งมีการเลิกรัฐธรรมนูญ และล้มรัฐสภาชุดเดิม สถาปนาเผด็จการเต็มรูปแบบขึ้นมา เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงแก่กรรม นายทหารคือ จอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร ก็ได้เป็นผู้นำเผด็จการต่อมา¹² จนถึงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เมื่อเกิดการต่อสู้ของนักศึกษาประชาชนครั้งใหญ่ยุคเผด็จการจึงสิ้นสุดลง¹³ แต่ถึงกระนั้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ก็ได้เกิดการรัฐประหารอีกครั้ง นำโดยนายทหารที่เรียกว่า "คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" การรัฐประหารนี้ นำมาซึ่งการล้มเลิกระบอบประชาธิปไตย สถาปนาเผด็จการกลับคืนมาใหม่ และได้เชิญนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ผู้นำกลุ่มฝ่ายขวาเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งรัฐบาลชุดนี้เป็นเผด็จการทหารเต็มที่ โดยมีการใช้นโยบายกวาดล้างปราบปราม และลดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก ตั้งนั้นเมื่อบริหารอยู่ได้ราว 11 เดือน ก็ถูกรัฐประหารหมดอำนาจไป การสิ้นสุดรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นำมาซึ่งบรรยากาศที่ผ่อนคลายสู่ประชาธิปไตยที่ละชั้น โดยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เมื่อ พ.ศ. 2521 ขณะที่ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี จนถึงยุคของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และยุคของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเป็นยุคที่บรรยากาศทางการเมืองเป็นประชาธิปไตยอย่างมาก และเป็นครั้งแรกที่ประชาธิปไตยพัฒนาอย่างต่อเนื่องถึง 13 ปี โดยไม่มีการยึดอำนาจของฝ่ายทหาร แต่กระนั้นจนถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เผด็จการก็กลับคืนมาอีกครั้งเมื่อเกิดการยึดอำนาจของคณะ รสช. หรือคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ¹⁴

¹². "ลาก่อนรัฐประหาร," ข่าวพิเศษ. 12(706) : หน้า 24 ; 24 - 30 ธันวาคม 2535.

¹³. "การเมืองยังอึมครึม ไม่มีสงคราม ไม่มีสันติภาพ รังสีอำมหิต "รสช." แผ่ผ่านผ่าน สมบุญ ระหงษ์," มติชนสุดสัปดาห์. 12(615) : หน้า 10 ; 5 มิถุนายน 2535.

¹⁴. "วิเคราะห์ทิศทางการเมืองหลังรัฐประหาร," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 37(39) : หน้า 12 ; 10 - 16 มีนาคม 2534.

การรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ซึ่งนำโดยนายทหารผู้นำกองทัพ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และคณะนายทหารระดับสูง ซึ่งรัฐประหารนี้ต้องถึงภาวะสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2521 มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นมาเพื่อสืบทอดอำนาจของคณะ รสช. และหลังจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ในการเลือกตั้งวาระกรรมตรีนั้นจากจำนวนผู้แทนราษฎรที่ได้รับคัดเลือก ไม่สามารถที่จะหาบุคคลที่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐบาลจึงได้เชิญตัว พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บังคับบัญชาการทหารบกซึ่งเป็นผู้ดำเนินการรัฐประหารครั้งนี้ให้มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ในภาวะที่ประชาธิปไตยกำลังเติบโตเช่นนี้ จึงมีเสียงคัดค้านมาจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการจะให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง มีการชุมนุมคัดค้านจากประชาชนทั่วประเทศ ซึ่งจากการชุมนุมคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งในครั้งนี้ ทำให้เกิดกรณีเองเลือดที่ถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ทำให้ประชาชนเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ไม่เคยมีครั้งใดในประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หรือยุครัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่จะมีการเช่นฆ่าล้างทหารประชาชนผู้บริสุทธิ์ เป็นจำนวนมากเท่ากับยุคของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร¹⁵ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งจากเหตุการณ์เองเลือดครั้งนี้ก็นำมาซึ่งการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.เอกสุจินดา คราประยูร ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง 47 วันเท่านั้น

¹⁵. "วิกฤติศรัทธา "บ๊องส์" เก็บได้แค่ครึ่งหนาม," หลักไท. 11(537) : หน้า 14 ;

ภูมิหลังของพลเอกสุจินดา คราประยูร

2.1 ครอบครัวและการศึกษา

พลเอกสุจินดา คราประยูร เกิดเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2476 ตรงกับวันอาทิตย์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 ปีระกา จ.ศ. 1295 เวลาประมาณ 13.35 น. ที่จังหวัดนครปฐม ปัจจุบัน อายุ 59 ปี

บิดาชื่อจวง คราประยูร เป็นพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทยที่สถานีรถไฟนครปฐม จากนั้นก็ย้ายไปอยู่สถานีรถไฟในที่ต่าง ๆ เช่น เพชรบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา จนสุดท้าย ย้ายมาอยู่ที่สถานีรถไฟบางกอกน้อย ฝั่งธนบุรี

สำหรับมารดาของพลเอกสุจินดา คราประยูร ชื่อนางสมพงษ์ คราประยูร เป็นชาวตำบล ลำพญา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีเชื้อสายจีนแต่ใจดี เดิมประกอบอาชีพทางการเกษตรทำสวน ผักและเลี้ยงสัตว์

ด้านการศึกษาของพลเอกสุจินดา คราประยูร หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชนิคม แล้วได้ศึกษาต่อที่โรงเรียนอานวยศิลป์จนกระทั่งจบมัธยมศึกษาที่ 8 จึงได้ สอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนเตรียมแพทย์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่เรียนอยู่ได้เพียงปีเดียวก็ ถูกเพื่อน ๆ ชวนไปสอบเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ และสามารถเข้าไป เป็นผลสำเร็จ ชีวิตหลังจากนั้นจึงก้าวสู่ความเป็นทหารเต็มตัว

พลเอกสุจินดา คราประยูร ระหว่างที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ นอกจากจะเรียนเก่งแล้ว ในด้านการเป็นผู้นำยังโดดเด่นเหนือคนอื่นกล่าวคือ ได้รับการแต่งตั้งให้ เป็นหัวหน้ากองที่ 3 กองนักเรียนนายร้อยอีกด้วย

เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับพระราชทานยศ เป็นว่าที่ร้อยตรี เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2501 ได้เริ่มรับราชการครั้งแรกประจำกองร้อย กรมนักเรียนโรงเรียนปืนใหญ่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จนเมื่อเลื่อนยศเป็นร้อยตรีแล้ว จึงได้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับกองร้อยกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 21 วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2504 ได้เลื่อนยศเป็นร้อยโท และเป็นร้อยเอก เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505

ครองยศพันตรีเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2510 และพันโท เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2514 จนกระทั่ง
เป็นพันเอก เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2518

พลเอกสุจินดา คราประยูร ขึ้นครองยศพลตรีครั้งแรกในตำแหน่งเจ้ากรมยุทธการทหารบก
เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2525 จากนั้นก็รุ่งเรืองในตำแหน่งหน้าที่ราชการเป็นลำดับ กล่าวคือ
วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ครองยศพลโทในตำแหน่งผู้ช่วยเสนาธิการทหารบกฝ่ายยุทธการ วันที่
1 ตุลาคม พ.ศ. 2529 ตำแหน่งรองเสนาธิการทหารบก

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2530 ครองยศพลเอกในตำแหน่งผู้ช่วยบัญชาการทหารบก วันที่ 1
ตุลาคม พ.ศ. 2532 ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก และวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2533
ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก จนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2534 จึงได้ควมตำแหน่งผู้บัญชา
การทหารสูงสุดอีกตำแหน่งหนึ่ง จากนั้นจึงลาออกจากราชการเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2535
เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

พลเอกสุจินดา คราประยูร สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ
หลักสูตรเวสปีเยต์ รุ่นที่ 5 หรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า จปร.5 จากนั้นจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมอีก
หลายแห่ง อาทิ สำเร็จหลักสูตรผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ฟอร์ทซิลล์ รัฐโอคลาโฮมา สหรัฐ
อเมริกา สำเร็จหลักสูตรเสนาธิการทหารบก รุ่นที่ 44 เป็นอันดับที่ 1 สำเร็จการศึกษาหลักสูตร
เสนาธิการทหารบกสหรัฐอเมริกาฟอร์ตคลีเวนเวิร์ช

ส่วนงานด้านการเมืองพลเอกสุจินดา คราประยูร เคยทำงานในตำแหน่งเลขาธิการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อตอนที่พลเอกสิทธิ จิตรโรจน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทย และเป็นอยู่จนกระทั่งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง ชำราชาการประจำมาเป็น
ข้าราชการการเมืองไม่ได้ เคยอยู่ในคณะทำงานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีมาหลายสมัย ทั้งในปัจจุบัน
ยังเป็นประธาน จปร.5 ซึ่งมีเพื่อนฝูงเติบโตใน 3 เหล่าทัพเป็นจำนวนมากอีกด้วย

ชีวิตครอบครัวของพลเอกสุจินดา คราประยูร สมรสกับคุณหญิงวรรณิ์ คราประยูร ซึ่งเป็นน้องสาวแท้ ๆ ของ พลเอกอิสระพงศ์ หนุนภักดี มีบุตรชาย 2 คน คนโต เป็นทหารบก ซึ่งร้อยเอกเจิดวุธ คราประยูร คนเล็กชื่อเจนวิทย์ คราประยูร สำเร็จการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันกำลังทำปริญญาโทอยู่¹

2.2 การเข้ามามีบทบาททางการเมือง

ในทางการเมืองนั้นหากเทียบกับนายทหารรุ่นน้องอย่าง จปร.7 แล้ว จปร.5 ไม่มีบทบาทโดดเด่นอะไรมากนัก จปร.5 เริ่มมีบทบาททางการเมืองครั้งแรกในคราวร่วมมือกับพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ปรามปรามการยึดอำนาจของนายทหาร จปร.7 หรือ "ยังเติร์ก" เมื่อเหตุการณ์วันที่ 1-3 เมษายน 2524 จากนั้นก็เียงซ้ายไป จนกระทั่งพลเอกสุจินดา คราประยูร ขึ้นตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกแล้วนั่นเอง บทบาทการแทรกแซงทางการเมืองจึงเริ่มต้นชัดเจน ในระยะแรก ๆ ที่เข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก พลเอกสุจินดา ได้บอกว่า "ไม่รับปากที่จะไม่ทำการปฏิวัติรัฐประหาร" "เพราะเวลาทหารจะเข้าตีนั้นเขาไม่เปิดเผยแผน" ต่อมาเมื่อกองทัพขัดแย้งกับรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ กรณีร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล แต่เมื่อไม่มีการปลดร้อยตำรวจเอกเฉลิมตามคำร้องขอ พลเอกสุจินดาได้กล่าวว่าเขาถูกหักหลังจนเมื่อยใจต้อง "ชวนหน้า" และต่อมาพลเอกสุจินดา ได้กล่าวว่า "กองทัพสิ้นศรัทธารัฐบาล" พลเอกสุจินดาและผู้นำทหารแสดงออกถึงความไม่พอใจพลเอกชาติชาย ด้วยการงดไปรับประทานอาหารเข้าทุกวันอยู่ที่บ้านของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ซอยราชครู²

ความหวาดหวั่นต่อบทบาททางการเมืองของสถาบันทหารที่ฝั่งรากลึกอันเนื่องมาจากการคงบทบาทของ "สถาบัน" ที่มีพลังอำนาจทางการเมืองมาช้านานในสังคมไทย ทำให้คำถามที่ว่า

1. "สุจินดา ฝ่าพมหนามไม่ง่ายเหมือน (ฝัน) เทาะข้ามภูเขากะ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(46) : 58 ; 16 - 23 เมษายน 2534.

2. มัญจา คีรี. "สุจินดา คราประยูร บุรุษผู้ยับเยินก่อนกาลอันควร," ข่าวพิเศษ. 15(781) : 23 ; 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2535.

ทหารจะกลับเข้ามามีบทบาทอีกครั้งด้วยการปฏิวัติหรือไม่ ความมั่นใจที่ว่าทหารไม่ปฏิวัติมีเพิ่มมากขึ้น ผ่านถ้อยคำที่ว่า "การปฏิวัติเป็นสิ่งล้าสมัย"³ ความเชื่อมั่นดังกล่าวเกิดขึ้นท่ามกลางความรู้สึกที่ว่า ประการที่หนึ่ง ประชาธิปไตยรุดหน้ามาไกลกว่าจะถอยหลังกลับไปตั้งต้นใหม่ ประการที่สอง ผู้นำกองทัพมีวุฒิภาวะและเข้าใจในปัญหาประชาธิปไตยมากขึ้นและประการที่สาม ความเจริญอย่างมหาศาลทางเศรษฐกิจจะเป็นตัวเหนี่ยวรั้งความคิดปฏิวัติของทหารได้ดีที่สุด เพราะหากการยึดอำนาจเกิดขึ้นนั้นหมายถึงการพังทลายทางเศรษฐกิจ

สภาพความสับสนทางการเมืองปลายปี พ.ศ. 2533 สังคมไทยมีความหวาดหวั่นอยู่มากพอสมควรต่อการแทรกแซงการเมืองของทหารผ่านอำนาจจากปลายกระบอกลงไปแต่ยังยืนยันอยู่กับความคิดที่ว่า ทหารไม่ปฏิบัติ เพราะวุฒิภาวะและความรอบรู้ในปัญหาของบ้านเมืองของทหารมีมากขึ้นกว่าเดิม

ในระยะก่อนหน้าการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 นั้นทหารวางบทบาทตนเองอย่างชนิดไม่ "เปลืองตัว" ด้วยการเป็นพลังถ่วงดุล ตรวจสอบและภาพเปรียบเทียบกับรัฐบาลตามสภาวะที่ "อำนาจที่แท้จริง" ของทหารยังมีอิทธิพลอย่างล้นเหลือในสังคมไทยซึ่งนานวัน "ภาพพจน์ในเชิงลบ" ของรัฐบาล ก็ยิ่งเพิ่มบารมีให้แก่วงการทหารมากขึ้น พลันทหารในช่วงนั้นจึงดำรงอยู่ในฐานะ "พลังถ่วงดุล" และใช้พลังเหล่านั้นไปในการ "ต่อรองและกดดัน"

ตราบไต่ที่รัฐบาลหรือพรรคการเมือง เสี่ยงข้างมากดำเนินนโยบายที่ขัดแย้งกับอารมณ์ความรู้สึกของประชาชน สถาบันทหารจะถูกหยิบยกมาเป็นที่พึ่งพิงหรือพันธมิตรเพื่อดำเนินการตอบโต้สิ่งเหล่านั้น สภาพความเป็นเอกภาพของพลันทหารอันเนื่องมาจากการขึ้นมามีอำนาจระดับสูงและแทรกแซงในระดับคุมกำลังอย่าง เป็นแฉงของนายทหารรุ่น 5 ทำให้รัฐบาลไม่สามารถทำการแทรกแซงพลันทหารได้ จำต้องยื่นนโยบายการ "ต่อรอง" เท่านั้น ในขณะที่ความเป็นเอกภาพของทหารส่งผลให้การต่อรองหรือกดดันมีอำนาจที่ทรงพลัง⁴

³ สมพันธ์ชาวนิเศษ. "สก็๊ปพิเศษ : ปิดฉาก'34 เปิดม่าน' 35 การเมืองเศรษฐกิจสังคม ในวังวนของการ ปิดตัน," ข่าวพิเศษ. 15(759) : หน้า 5 ; 30 ธันวาคม 2534 - 5 มกราคม 2535.

⁴ ด. หน้า 6.

ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลมีความรู้สึกว่า หากไปก้าวก่ายหรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทหารก็เป็นสิ่งเพียงพอแล้วที่จะรักษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับกองทัพให้เป็นไปได้ด้วยดี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นั้นดำเนินนโยบาย "ไม่แทรกแซงทหาร" มาโดยตลอด

เหตุผลเรื่องความมั่นคงของชาติถูกอ้างถึงบ่อยครั้งเมื่อสถานการณ์ในซีกรัฐบาลและพรรคการเมืองสื่อเค้าข่าวใดด้วยเรื่อง คอรัปชั่น พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก แสดงทัศนะส่วนตัวบ่อยครั้งขึ้นถึงความไม่สมบูรณ์ของประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จุดสำคัญที่ผู้นำกองทัพพูดถึงและแสดงทัศนะในเชิงลบบ่อยครั้งคือ ปัญหาคอรัปชั่น

ในที่สุดพลเอกสุจินดา คราประยูร จึงนำนายทหาร จปร.5 ทำการรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชายเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยเหตุผลสำคัญว่ารัฐบาลพลเอกชาติชายมีการคอรัปชั่นมากที่สุดและเป็นเผด็จการรัฐสภา⁵

การรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 นี้ ทำให้สถาบันทหารเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างเต็มตัวอีกครั้งหลังจากความเติบโตของพลังประชาธิปไตยในสังคมทุนนิยมเต็มขั้น ทำให้ต้องวางบทบาทในฐานะพลังตรวจสอบและถ่วงดุลมากกว่าศวรรษแต่อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ก็เป็นข้อยืนยันว่าวงจรการเมืองไทยยังหลีกเลี่ยงไม่พ้นการรัฐประหาร บทบาทของสถาบันทหารที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า การที่จะดำรงอำนาจอยู่ในสภาพ "เบ็ดเสร็จ" ตามประเพณีและธรรมเนียมของการรัฐประหารนั้นเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น เพราะปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาในช่วงที่สังคมปลอดจากการแทรกแซงทางการเมืองของอำนาจทหารถึงเกือบ 10 ปี และอิทธิพลจาก "การไม่ยอมรับ" วิธีการได้มาซึ่งอำนาจแบบผิดปกติก่อนหน้านานาประเทศ เป็นสิ่งที่จำต้องคำนึงถึง⁶

5. "ไฟกัศ กรม. ใหม่ 2 พยัคฆ์คัมภีร์ "ขงเบ้ง" กลายเป็น "จิวอี้" "สุมาอี้" ครองเมือง," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(45) : หน้า 9 ; 12 - 18 เมษายน 2535.

6. สุรชาติ บำรุงสุข. "จะสร้างประชาธิปไตยต้องรู้จักทหาร," มติชนสุดสัปดาห์. 12(584) : หน้า 18 ; 1 พฤศจิกายน 2534.

ปี พ.ศ. 2534 ที่ผ่านมา กล่าวได้ว่าสถาบันทหารต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์แห่งความชอบธรรมในอัตราที่ค่อนข้างหนักหน่วง ทั้งจากภายนอกและภายใน เมื่อเกิดปรากฏการณ์ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ากระทำไปเพื่อการ "สืบทอดอำนาจ" เริ่มตั้งแต่การโยกย้ายทหาร 3 เหล่าทัพ ในเดือนกันยายน ที่ปรากฏออกมาในรูปการวางขายโยแห่งอำนาจให้ยาวนานถึง 9 ปี ความไม่ชอบธรรมในการโยกย้ายและการสถาปนาระบบเครือข่ายที่แทนระบบคุณธรรมความสามารถ ปัญหาการแสวงหาแสดงอำนาจผ่านการจัดตั้งพรรคการเมืองปัญหาการต่อรองพลังในเชิงพรรคการเมืองด้วยการออกกฎหมายอายุตัดทรัพย์ จนกระทั่งหนักหน่วงรุนแรงที่สุดคือ ปัญหารัฐธรรมนูญที่ทำให้พลังอำนาจของฝ่ายประชาธิปไตยที่กระจัดกระจายและอ่อนเปลี้ยภายหลังการรัฐประหาร รวมกันติดและพืดันกำลังอย่างรวดเร็ว

การรัฐประหารวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ตลอดจนบทบาทในระยะเวลาที่ผ่านมาของสถาบันทหารภายใต้การนำของคณะ รสช. เป็นเครื่องยืนยันว่า สถาบันทางทหาร ยังเป็นสถาบันที่ทรงอำนาจอย่างมหาศาลในทางการเมืองไทยเป็นบทพิสูจน์ว่าตราบไตที่พลังอำนาจส่วนอื่นในสังคมอ่อนแอ ความเข้มแข็งโดยธรรมชาติของพลังทางทหารก็จะปรากฏ

การรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยคณะทหารที่เรียกกลุ่มของตนเองว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำของผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ และคณะนายทหารอื่นประกอบด้วย พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก พลอากาศเอกเกษตร โวจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ, พลเรือเอกพิเชษฐ์ การุณยวิช ผู้บัญชาการทหารเรือ ซึ่งทำการรัฐประหารต่อรัฐบาลพลเรือนซึ่งมี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี สาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพเป็นประเด็นสำคัญ

คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลที่ มาจากการเลือกตั้ง โดยการจับตัว พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ขณะจะเดินทางพร้อมกับพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมคนใหม่ ไปเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ จังหวัดเชียงใหม่ ขณะกำลังจะออกเดินทางโดยเครื่องบินกองทัพอากาศ และกองกำลังทหารได้เข้ายึดสถานที่ราชการที่สำคัญต่าง ๆ เช่น กรมประชาสัมพันธ์, สถานีโทรทัศน์ช่อง 11, องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) และทำเนียบรัฐบาล

เวลา 14.45 น. สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5, ช่อง 7 และช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ได้ออกแถลงการณ์ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ โดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด จากคำแถลงการณ์ของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เรื่อง คำชี้แจงเหตุผลในการเข้าควบคุมอำนาจในการบริหารประเทศ ดังนี้

"ตามที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้เข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เวลา 11.30 น. เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริง เหตุผลความจำเป็น ในการเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศจึงขอเรียนให้ทราบ ดังนี้

ประการแรก พฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวง คณะผู้บริหารประเทศได้ฉวยโอกาสอาศัยอำนาจตามอำนาจหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกอย่างรุนแรงที่ไม่เคยเป็นมาก่อนจนกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาของรัฐบาลเกือบทุกคนที่จะต้องแสวงหาเงินเพื่อสร้างฐานะความร่ำรวยเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตนเองและพรรคพวกต่อไป ดังจะเห็นได้จากโครงการขนาดใหญ่ ขนาดกลางจะมีนักการเมืองในระดับรัฐบาลเข้ามามีส่วนผลักดันให้เกิดขึ้นได้อย่างถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นการอำพรางการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่รู้ดีอยู่แล้วว่าการฉ้อราษฎร์บังหลวงกันอย่างกว้างขวางในกลุ่มนักการเมืองระดับรัฐมนตรี รวมทั้งข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจระดับสูงบางท่านก็ตาม แต่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลกลับไม่เอาใจใส่ที่จะแก้ไขอย่างจริงจัง นอกจากนั้นประพฤติกรรมชอบเสียเอง โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา เป็นการบังหน้าและกลับแสดงความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาด้วยการยืนยันว่า หากพบเห็นผู้ใดประพฤติกรรมมิชอบให้นำใบเสร็จมายืนยันด้วย เมื่อการฉ้อราษฎร์ได้เติบโตอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนไม่สามารถจะหยุดยั้งได้ หากขึ้นปล่อยทิ้งไว้อาจสร้างความเสียหายอย่างถึงที่สุดให้กับชาติบ้านเมือง ได้จึง เป็น เหตุผลความจำเป็นประการแรกที่จะต้องควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ

ประการที่สอง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต จากการที่ข้าราชการการเมืองได้เข้าไปมีบทบาทและอำนาจสูงสุดในแต่ละส่วนราชการ จึงได้ถือโอกาสสร้างบารมีทางการเมืองหาสมัครพรรคพวกเพื่อเป็นฐานคะแนนเสียง เพื่อแสวงหาประโยชน์ให้ตนเองและพรรคพวก ทำให้ข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริตไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือ

นักการเมือง รับราชการ ไม่เจริญก้าวหน้า ถูกข่มเหงรังแก หากมีขี้นยอมเป็นพรรคพวกหลายท่านต้องลาออกจากราชการ สิ่งเหล่านี้เป็นความเจ็บช้ำน้ำใจของข้าราชการประจำที่ไม่มีหนทางต่อสู้ จึงนับว่าเป็นการทำลายขวัญกำลังใจ และชนบทรวมเนียมประเพณีของข้าราชการประจำอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนในอดีต ปัญหาข้อนี้จึงเป็นเหตุผลประการที่สอง

ประการที่สาม รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล ได้ร่วมมือกับพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลรวมทั้งคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีบ้านพิษณุโลก ได้ใช้อุบายอันแยบยลทางการเมืองสร้างภาพลวงตาประชาชนว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย แล้วพลิกแพลงหาประโยชน์ทำให้เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปว่าแท้จริงแล้วเนื้อหาของการปฏิบัติทางการเมืองของรัฐบาลชุดนี้ได้ใช้ผลประโยชน์เป็นส่วนนำในการเมืองระดับรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร รวมทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติในประเทศไปสู่การปกครองในรูปแบบเผด็จการทางรัฐสภา โดยมีประชาธิปไตยบังหน้าเป็นการรวมอำนาจการปกครองไว้ได้โดยสิ้นเชิง เมื่อเป็นเช่นนี้การวางตัวบุคคลในตำแหน่งสำคัญทั้งทางการเมือง ข้าราชการประจำ จึงตกอยู่กับพรรคพวกของนายกรัฐมนตรีทั้งสิ้น เป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการกอบโกยผลประโยชน์อย่างมหาศาลที่ไม่มีบุคคลใดสามารถต่อต้านหรือทัดทานได้จึงนับเป็นภัยอันตรายอย่างยิ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ประการที่สี่ การทำลายสถาบันทางทหาร สถาบันทางทหารเป็นสถาบันข้าราชการประจำเพียงสถาบันเดียวที่ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองของนักการเมืองพรรคการเมือง ถึงแม้ว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันจะใช้ความพยายามนานปีการ เพื่อบีบบังคับทำลายเอกภาพความสามัคคีภายในกองทัพอย่างต่อเนื่องตลอดมาก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ จากภาพโดยรวมทั่วไปจะเห็นว่ารัฐบาลได้เผชิญหน้ากับฝ่ายทหารมาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นกรณีผลิตเตลติก รถวิทยุสื่อสารเคลื่อนที่ การไม่ปลด ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง จากการเป็นรัฐมนตรีตามสัญญาสุภาพบุรุษ การปล่อยข่าวการปลดผู้นำทางทหาร เป็นต้น จากการกระทำด้วยเล่ห์เพทุบายทำลายฝ่ายทหารดังกล่าว ฝ่ายทหารจึงไม่สามารถจะอดกลั้นอีกต่อไปได้และเป็นเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการควบคุมอำนาจการปกครองประเทศขึ้นในครั้งนี้

ประการที่ห้า การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อ ปี พ.ศ. 2525 ประมาณ 9 ปีเศษที่ผ่านมา พล.ต.มณูญ รูปขจร และพรรคพวกได้บังอาจคบคิดวางแผนทำลายล้างราชวงศ์จักรีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไปสู่แบบที่ตนเองและคณะได้กำหนดไว้ การวางแผนการชั่วร้ายดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้สำเร็จ พล.ต.มณูญ และพรรคพวกจำนวนถึง 43 คน ได้ถูกจับกุมในที่สุด และได้รับการช่วยเหลือจากคณะบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมือง ให้ได้รับการประกันตัวจนสามารถก่อการปฏิวัติได้อีกถึง 3 ครั้ง นอกจากนี้ยังได้รับการอุ้มชูจาก พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ให้ได้รับการเติบโตในอาชีพราชการ จนเป็นนายทหารชั้นนายพล โดยรวดเร็ว ทั้งที่กระทำผิดโทษฐานก่อการชก และต้องคดีลอบสังหารบุคคลสำคัญ โดยเฉพาะคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ก็พยายามเบี่ยงเบนความเป็นจริงและโยนความผิดให้ผู้อื่นซึ่งสร้างความโกรธแค้นให้แก่พี่น้องประชาชนผู้จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างยิ่ง การกระทำอันแสดงออกถึงความไม่จงรักภักดี เช่นนี้ เป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่เหล่าทหารไม่สามารถจะอดทนอดกลั้นได้อีกต่อไป จึงได้ร่วมปรึกษาหารือกันทั้ง 3 เหล่าทัพ รวมทั้งฝ่ายพลเรือนและตำรวจเข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ

จากเหตุผลและความจำเป็นทั้ง 5 ประการดังกล่าว คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ไม่สามารถที่จะปล่อยให้สภาพความระส่ำระสายของบ้านเมือง เกิดขึ้นรุนแรงต่อไปอีกได้ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จึงจำเป็นต้องใช้วิธีเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ และคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จะดำเนินการจัดระบบการบริหารราชการแผ่นดินให้กลับเข้าสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด"⁷

⁷. "ทน "ชาติชาย" ไม่ไหว สุนทร-เกษตร-สุจินดา ปฏิวัติ," มติชนสุดสัปดาห์. 11(548) : หน้า 6 - 8 ; 30 มีนาคม 2534.

2.3 สภาพการณ์หลังการรัฐประหาร

หลังจากการรัฐประหาร สภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ดำเนินการเลือกสรรมอบหมายและแต่งตั้งองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ขึ้นดังนี้

เชื้อเชิฎนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งรัฐบาล

เลือกสรรและแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยมีนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธานสภา

เชื้อเชิฎและแต่งตั้ง พล.อ. สิทธิ จิรโรจน์ เป็นประธานคณะกรรมการตรวจสอบและ

อายัดทรัพย์สินรัฐมนตรีที่ร้ายวอยอย่างผิดปกติในรัฐบาลของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เลือกสรรและแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธานคณะ^๘

หลังการรัฐประหารผลที่บังเกิดขึ้นโดยตรง ไม่เพียงแต่ล้มรัฐบาลเลือกตั้ง "ชาติชาย" เท่านั้น รัฐธรรมนูญที่ใช้กันมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2521 ต้องถูกฉีกอีกด้วย รวมเวลาแค่ 2 ปี 6 เดือน ที่นายกรัฐมนตรีคนที่ 18 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นั่งอยู่บนเก้าอ้นนายกรัฐมนตรี และประมาณ 12 ปี ที่รัฐธรรมนูญฉบับที่ พ.ศ. 2521 ถูกใช้เป็นกติกาหลักของสังคม นี่ย่อมเป็นคำตอบว่าการปฏิวัติยังคงเป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมืองไทย สิ่งที่ พล.อ.ชาติชาย ประเมินว่าทหารจะไม่ปฏิวัติอย่างเด็ดขาดนั้นผิดถนัด การปฏิวัติยึดอำนาจอาจจะมีคนคิดว่า กระทำได้ไม่ยาก แต่สิ่งที่ยากคือ คณะปฏิวัติจะบริหารประเทศให้อยู่รอดและตัวเองอยู่รอดด้วยได้อย่างไร ประการสำคัญทำอย่างไรจึงสร้างการยอมรับให้เกิดกับสังคมอารยประเทศในโลก แต่ก็มีคณะทหารกลุ่มหนึ่งอยากจะพิสูจน์โดยอ้างว่า ถ้าปล่อยยให้รัฐบาลเก่าบริหารต่อไปประเทศชาติจะไปไม่รอด

อย่างไรก็ตาม กระแสประชาธิปไตยของโลกเพิ่มทวีความเขี้ยวกรากจนไม่มีอะไรไปหยุดยั้งได้ หลายประเทศที่ปกครองในระบบเบ็ดเตล็ดการต่างต้องปรับตัวกันเป็นแถว เพราะประชาชนในประเทศไม่สามารถทนยอมรับระบอบนั้นได้ และชาวโลกก็แสดงปฏิกริยาต่อต้านอย่างเอาจริงเอาจัง

จากความเป็นจริงข้อนี้ทำให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร รองประธาน รสช. และผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งถือกันว่าเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติตัวจริงจำต้องประกาศในวันรุ่งขึ้นของการยึดอำนาจ

๘. "บทบรรณาธิการ," มติชนสุดสัปดาห์. 11(569) : หน้า 4 ; 28 กรกฎาคม

431064

คณะมนตรีและสังคมศาสตร์

ต่อคณะสื่อมวลชนที่ไปฟังการแถลงข่าวว่า จะรีบให้ร่างรัฐธรรมนูญโดยเร็วเพื่อจัดการเลือกตั้งภายใน 1 ปี

สัญญาประชาคมที่ผู้ยึดอำนาจแสดงออกมา เช่นนี้เท่ากับยอมรับในความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนคนไทยที่แม้การเลือกตั้งจะถูกประณามพยายามเหยียดอย่างสาหัสเสียทีเสียว่าคัดเลือกเอาคนชื่อเสียงเข้าโกงชาติกินเมือง แต่ระบอบการเลือกตั้งก็ต้องควบคู่กับประเทศไทยขณะเดียวกัน คณะผู้ยึดอำนาจก็คงจะเกรงผลสะท้อนที่จะเกิดขึ้นกับประเทศหากถูกชาวโลก "บอยคอต"

สำหรับประชาชนชาวไทย แม้จะยอมรับว่าประชาธิปไตยคือ สิ่งอันควรหวงแหนปกป้องอย่างถึงที่สุด แต่ก็ไม่มีใครประท้วงต่อต้าน ประการหนึ่งเป็นเพราะสภาพของรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้งก็มีจุดอ่อนให้ต้องตำหนิไม่น้อย โดยเฉพาะการปล่อยให้เหตุการณ์ทุจริตคอร์รัปชันแพร่ระบาดในหมู่คณะรัฐมนตรี อีกประการหนึ่งเป็นเพราะคณะยึดอำนาจอาจจะปราบปรามเอาได้ อธิการเงียบสงบอยู่ในความเรียบร้อยยอมมิใช้คำตอบโดยสมบูรณ์ว่า ประชาชนยอมรับหรือเห็นพ้องกับการยึดอำนาจโดยตุษฏี

ภายหลังการเข้าแจ้งใจคณะรัฐบาลเลือกตั้งและฉีกรัฐธรรมนูญการปกครอง โดยที่หัวหน้าคณะยึดอำนาจไม่ได้ฉวยโอกาสเป็นนายกรัฐมนตรีเสียเอง แต่กลับจัดตั้งรัฐบาลที่แต่งตั้งคนนอกเป็นนายกรัฐมนตรี

ผลงานที่สร้างความประทับใจคือ ประกาศ รสช. ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534 เรื่อง ให้อายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน เพราะการยึดทรัพย์สินนักการเมืองซึ่งประกาศชื่อ 25 คนนั้น ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ยังไม่เคยปรากฏว่านักการเมืองที่มาจากกาเลือกตั้งโดนกระทำเช่นนี้ จะมีก็แต่ผู้นำที่มาจากกาปฏิวัติยึดอำนาจเท่านั้น

ในส่วนของการร่างรัฐธรรมนูญก็ค่อย ๆ ก้าวไป เริ่มจากคณะกรรมการร่าง 20 คน มีนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้พยายามจะไม่ให้ภาพของตัวเองออกมาในลักษณะเป็น "ตัวแทน" ของผู้ยึดอำนาจ แต่ด้วยความพยายามเสนอสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในร่างรัฐธรรมนูญโดยตัวเอง ไม่มีประสบการณ์จากการเลือกตั้งทำให้ถูกโจมตีและตั้งฉายาให้เป็น

⁹ "ลุยผ่าน" วงจรอุบาทว์" การเมืองยุค "รสช." ไปสู่หนามไหนดแห่ง "การเลือกตั้ง" ฤาจะย่ำอยู่กับที่," มติชนสุดสัปดาห์. 12(593) : หน้า 10 ; 3 มกราคม 2535.

"20 อรหันต์" ต่อมาคณะกรรมาธิการแปรรูปตัดอำนาจให้นายไอสถ โกศิน เป็นประธาน ซึ่งต่อมาได้รับฉายาว่าเป็น "25 ร่างทรง รสช." ได้เขียนรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ แต่ได้รับกระแสคัดค้านอย่างกว้างขวาง¹⁰

สถานการณ์ความขัดแย้งต่อประเด็นเนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญผนวกเข้ากับความไม่พอใจและไม่วางใจคณะยึดอำนาจที่สะสมเรื่อยมา นับแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 รุนแรงขึ้นเป็นลำดับ การเผชิญหน้าและท้าทายจึงอุบัติขึ้น

ผลพวงประการหนึ่งที่ขบวนการประชาธิปไตยเก็บเกี่ยวเอาไว้ได้ นั่นคือการเปิดแถลงข่าวปฏิเสธไม่ขอรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534

สัจจวาจา มีบางเสียงแย้งว่า อย่างพึงวางใจ เพราะคำพูดนั้นแปรเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ทั้งไม่มีอะไรไปบังคับเอาโทษกับผู้เปลี่ยนสัจจวาจา ถึง พล.อ. สุจินดา จะไม่เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ตัวแทนของ รสช. ก็ยังมีอยู่และมีโอกาสเป็นรัฐบาลได้มาก

¹⁰. "มาดเจลา "ผมไม่เล่นการเมือง" สุจินดา คราประยูร นรม. คนที่ 19," มติชนสุดสัปดาห์. 12(572) : หน้า 10 ; 18 สิงหาคม 2534.

การเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

หลังจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ข้อความหมายของสังคมไทยในขณะนั้นก็คือ พล.อ.สุจินดา คราประยูร มีความเหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีข้อความหมายนี้เป็นที่ยืนยันหนักแน่นเสมอมา ทั้ง ๆ ที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ปฏิเสธตำแหน่งทางการเมืองตลอดเวลา แต่ว่าข่าวการจะขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ 19 ของไทย ของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร กลับมีอยู่ตลอดเวลา ก่อนหน้าที่จะถึงวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 กระแสทางการเมืองนั้น พล.อ.สุจินดา คราประยูร ยังเป็นตัวเก็งที่จะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ได้ปฏิเสธตลอดเวลาว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง จะไม่เล่นการเมือง และจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทุกกรณี¹ และพลเอก สุจินดา ยังได้พูดถึงข้อแม้ในเรื่องการจัดสรรคนที่จะมาร่วมรัฐบาล คือ พล.อ.สุจินดา เคยมีเงื่อนไขว่า พรรคการเมืองที่จะมาร่วมรัฐบาลนั้นจะส่งชื่อคนมาเป็นรัฐมนตรีตามความต้องการของพรรคไม่ได้ นายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นคนเลือก และไม่มีเงื่อนไขจากพรรคที่สนับสนุน ถ้าหากว่านายกรัฐมนตรีจะตัดใครออกไปเมื่อเห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะมาเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล และหากจะเป็นนายกรัฐมนตรี พล.อ.สุจินดา คราประยูร ไม่ประสงค์ที่จะให้บุคคลที่ถูกยึดทรัพย์สินตามประกาศของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน²

ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 เรื่องนายกรัฐมนตรียังคงแบ่งเป็น 2 กระแส คือ ถ้าหากว่า พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้เสียงในสภาค่อนข้างมาก

¹. "กองทัพกับกงล้อประวัติศาสตร์แห่งวัฏจักรของอำนาจ," ข่าวพิเศษ. 15(780) : หน้า 36 ; 22 - 28 พฤษภาคม 2535.

². "เปิดทาง "บักจิว" แต่ต้องมาอย่างสง่างาม," หลักไท. 11(529) : หน้า 15 ; 23 - 29 มีนาคม 2535.

และตกลงกับหัวหน้าพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่จะร่วมรัฐบาลได้ ทางทหารก็เปิดไฟเขียว ถ้าหากไม่เป็นไปตามนั้น คือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง "คนกลาง" คือทหารจะเป็นนายกรัฐมนตรี³

ภายหลังการเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 พรรคสามัคคีธรรมได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด 79 คน เป็นพรรคผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลอีก 4 พรรคการเมืองคือ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคราษฎร มีเสียงร่วมกัน 195 เสียง มีการลงมติให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นนายกรัฐมนตรีแต่หลังจากที่นักข่าวของสิงคโปร์ได้ถามคำถามเกี่ยวกับคดียาเสพติดที่นายณรงค์ วงศ์วรรณ พัวพันอยู่ว่าทางการสหรัฐอเมริกาจะไม่ออกวีซ่าให้เนทำให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งนั้นมาก ทำให้ต้องเลือกหาตัวนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกันใหม่ ชื่อของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้มีการนำเอามาพิจารณากันใหม่ มีการเรียกร้องให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อความเหมาะสมของสถานการณ์ในขณะที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ปฏิเสธที่จะไม่รับตำแหน่งใด ๆ ทางการเมืองอย่างหนักแน่น แต่ในที่สุด 5 พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลก็ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง พล.อ.สุจินดา คราประยูร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2535⁴

3.1 ปัจจัยและเหตุผลที่ส่งเสริมให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูรตัดสินใจรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

จากการยึดอำนาจเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ตั้งสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา เพราะคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

³. "จากยุคของป่าเปรม เดือนมีนาคม 2523 ถึง เดือนมีนาคม 2535 12 ปี แห่งการแปรเปลี่ยน "คนกลาง" เป็นคนนอก," มติชนสุดสัปดาห์. 12(606) : หน้า 9 ; 3 เมษายน 2535.

⁴. อภิชาติ พันธเสน. "ชบวนการผลักดัน "บักสุ" เป็นนายกฯ ใครได้ใครเสีย," ข่าวพิเศษ. 15(775) : หน้า 38 ; 17 - 23 เมษายน 2535.

ได้ให้สัญญาแก่ประชาชนไว้ว่าจะคืนอำนาจ คืนประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนภายใน 6 เดือน แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นการเขียนไปเพื่อรักษาอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ประการสำคัญของรัฐธรรมนูญก็คือ การให้อำนาจวุฒิสมาชิกมีอำนาจเทียบเท่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกจำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานวุฒิสมาชิกเป็นประธานรัฐสภา และนายกรัฐมนตรีไม่ต้องมาจากผู้แทนราษฎร ซึ่งในประเด็นหลังนี้เป็นการเปิดโอกาสให้คนนอกมีสิทธิ์เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ ซึ่งเป็นการเปิดทางให้คณะทหารได้ก้าวเข้ามาสู่อำนาจ และวุฒิสมาชิกในสมัยนั้นล้วนแต่ถูกคัดเลือกมาโดยแทบทั้งสิ้น⁵ วุฒิสมาชิกทุกคนล้วนแต่จะสนับสนุนนายกรัฐมนตรีที่มาจากแต่งตั้งจากคนกลาง และพรรคการเมืองที่สนับสนุนคนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคสามัคคีธรรมซึ่งเป็นพรรคใหม่ มีนายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งเลขาธิการพรรคคือ พ.ท. จิตติ นาครทรรพ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับ พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล มีการระบุว่าพรรคสามัคคีธรรมได้กว้านซื้อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกพรรค ซึ่งคงต้องให้เงินจำนวนมากศาลในการซื้อตัวบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้น และจากการที่เลขาธิการพรรคเป็นเพื่อนสนิทกับ พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล จึงมีการตั้งข้อสังเกตว่าพรรคสามัคคีธรรมตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะหนุน พล.อ. สุจินดา คราประยูร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งการเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร⁶ จึงมีการวางพื้นฐานทางการเมืองและการทหารไว้แบบจ๊วย 3 ประการคือ

ประการที่หนึ่ง คือ คะแนนเสียงสนับสนุนจาก 5 พรรคการเมืองร่วมรัฐบาล คือ พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรคราษฎรรวมทั้งสิ้น 195 เสียง จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 360 คน

⁵ "วิกฤตินายกรัฐมนตรี เหตุผลที่สำคัญในการเลือกตั้งนายกฯ โดยตรง," สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์. 38(45) : หน้า 12 ; 12 - 18 เมษายน 2535.

⁶ "รัฐบาล "สุจินดา" แม้ปัจจัยด้านการทหารจะแกร่งแต่รากฐานทางการเมืองกลับอ่อนเปราะยิ่ง บนหลายกลีบของดอกบัว," มติชนสุดสัปดาห์. 12(607) : หน้า 9 ; 10 เมษายน 2535.

ประการที่สอง คณะเสียงสนับสนุนจากวุฒิสมาชิกจำนวน 270 เสียงอันได้รับการเลือกสรรและแต่งตั้งจากประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

และประการที่สาม คือ การค้าประกันจากผู้นำในกองทัพคือ พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล แห่งกองบัญชาการทหารสูงสุด พล.อ. อิศระพงศ์ หนูแก่ดี แห่งกองทัพบก พล.ร.อ. พิเชษฐ์ การุณยวิช แห่งกองทัพเรือ และพล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล แห่งกองทัพอากาศ ซึ่งนายทหารเหล่านี้ล้วนมีบทบาทร่วมกับ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ในการก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534

จากคำแถลงของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ในที่ประชุมรัฐสภาเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงเหตุผลของการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีดังนี้

ประการแรก รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้ว่านายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประการที่สอง ป้องกันมิให้บุคคลหนึ่งขึ้นมาใช้อำนาจ

ประการที่สาม ป้องกันและรักษาไว้ซึ่งศาสนาพุทธ

ประการที่สี่ นายกรัฐมนตรีในฐานะคนกลาง จะควบคุมดูแลการทุจริตคอร์ปชั่น ได้ดีที่สุด

จากคำแถลงของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงเหตุผลการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีดังนี้

ประการแรก นายกรัฐมนตรีไม่เคยไต่ฝั้นจะมาเล่นการเมืองหรือเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยวิถีทางใด และไม่เคยมีการตระเตรียมตนเองเพื่อเข้าสู่การเมืองด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้น

ประการที่สอง ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคการเมือง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันไม่ได้มีข้อห้ามใด ๆ ในการที่บุคคลไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประการที่สาม นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้สังกัดหรือสนับสนุนพรรคการเมืองใดจะสามารถบริหารราชการแผ่นดินอย่างซื่อสัตย์สุจริตได้ดีกว่านายกรัฐมนตรีที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองใดการเมืองหนึ่ง⁷

3.2 นโยบายและการดำเนินงาน

หลังจากเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา ในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน สำระสำคัญแห่งร่างนโยบาย ประกอบด้วยนโยบายหลัก 14 ประการคือ

3.2.1 นโยบายการเมือง รัฐบาลจะเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไว้เป็นที่เคารพสักการะอันสูงยิ่งและจะรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รัฐบาลจะสนับสนุนการพัฒนาบทบาทของพรรคการเมือง และสถาบันรัฐบาลให้สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสนับสนุนการกระจายอำนาจการปกครองสู่ส่วนภูมิภาค

3.2.2 นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินและปรับปรุงกฎหมาย รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทของราชการจากผูปฏิบัติมา เป็นผู้กำกับดูแลให้การสับแนวการดำเนินงานของภาคเอกชนยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงระบบราชการให้เปิดฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเปลี่ยนแนวคิดจากการบริหารราชการ ในลักษณะของการปกครองมาเป็นการบริหารราชการในเชิงการพัฒนา

3.2.3 นโยบายการกระจายการพัฒนาและสร้างความเป็นธรรมในสังคม รัฐบาลจะมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนทุกหมู่เหล่า ทั้งด้านการพัฒนาชนบท และด้านการพัฒนาชุมชนสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง

⁷ "คำแถลง พล.อ.สุจินดา คราประยูร ในที่ประชุมรัฐสภา 7 พฤษภาคม 2535 "สภาเปรสซิเดียม-ศาสนาใหม่", "มติชนสุดสัปดาห์. 12(612) : หน้า 20-23 ; 15 พฤษภาคม 2535.

3.2.4 นโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม อนุรักษ์และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3.2.5 นโยบายด้านการพัฒนาการเกษตร รัฐบาลจะมุ่งมั่นพัฒนาด้านการเกษตร โดยเฉพาะด้านการผลิตและการตลาด ด้านปัจจัยการผลิต ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติด้านองค์กรของเกษตรกรและการปรับปรุงกฎหมายการเกษตร

3.2.6 นโยบายด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลจะส่งเสริมการกระจายรายได้ในประเทศ สร้างความเป็นธรรมในสังคม และมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายที่จะเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถขยายตัวโดยต่อเนื่อง และมุ่งสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคในด้านเศรษฐกิจ

3.2.7 นโยบายการป้องกันประเทศ รัฐบาลจะปรับปรุงพัฒนาและเสริมสร้างกำลังกองทัพให้มีขนาดที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพพร้อมรบทันสมัย และปรับปรุงระบบกำลังสำรองพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง ในด้านการป้องกันประเทศ สืบสานและส่งเสริมบทบาทของกองทัพในการพัฒนาประเทศ

3.2.8 นโยบายด้านสังคม รัฐบาลจะกำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และส่งเสริมคุณภาพชีวิต

3.2.9 นโยบายด้านการศึกษา รัฐบาลจะปรับปรุงระบบการศึกษา ตามหลักสูตรการเรียนการสอนและสถาบันศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ให้ประจักษ์ในคุณค่าของความ เป็นมนุษย์

3.2.10 นโยบายด้านสาธารณสุข รัฐบาลยึดมั่นว่าการควบคุมและขยายการควบคุมและป้องกันโรคเอดส์เป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนเป็นการยกระดับขีดความสามารถในการบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุขในระดับตำบล

3.2.11 นโยบายด้านแรงงาน รัฐบาลจะให้ความสำคัญระดับสูง ในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใช้แรงงานในประเทศให้สามารถมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล

3.2.12 นโยบายด้านการต่างประเทศ รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยเป็นหลัก โดยดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระสอดคล้องกับสถานการณ์โลกมุ่งเน้นเสริมสร้างเสถียรภาพความสัมพันธ์ตลอดจนร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และประเทศเพื่อนบ้าน ค้ำครองสิทธิประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ

3.2.13 นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัฐบาลมีเป้าหมายจะเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ

3.2.14 นโยบายเร่งด่วน รัฐบาลจะช่วยเหลือราษฎรที่ประสบความเดือดร้อนจากภัยแล้งและจะบรรเทาภัยแล้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นการเร่งด่วน^๘

หลังจากที่ได้เข้ารับงานในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ได้แสดงบทบาทได้อย่างน่าพอใจและทำให้คะแนนเสียงและภาพพจน์ของรัฐบาลเริ่มดีขึ้น ทั้งจากการแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจ^๙

นอกจากปัญหาภัยแล้งซึ่งถือว่าเป็นปัญหาเฉพาะหน้าของรัฐบาลที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้เคยประกาศว่าจะเร่งแก้ไขมาตั้งแต่ต้นแล้ว พล.อ.สุจินดา คราประยูร ยังคงยืนยันที่จะสานต่อนโยบายเศรษฐกิจเสรี ซึ่งรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ได้ดำเนินการไว้และได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนรวมทั้งนโยบายการเงินเสรี นโยบายการค้าเสรี และเขตการค้าเสรีอาเซียน รวมทั้งนโยบายเสรีทางภาคอุตสาหกรรม

การที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ประกาศสานต่อนโยบายเศรษฐกิจเสรีของนายอานันท์ ปันยารชุน. ต่อหน้านักธุรกิจภาคเอกชนนั้น ได้มีผลทำให้ความคลางแคลงใจในรัฐบาลชุดนี้ลดน้อยลงอย่างมาก

^๘. "นโยบายรัฐบาล "สุจินดา" ความสวดยบแผนกระดาษ," หลักไท. 11(535) : หน้า 21 - 22 ; 4 - 10 พฤษภาคม 2535.

^๙. "ทีมที่ปรึกษาเศรษฐกิจ "บักสุ" คุณภาพบนสายใยเปราะบาง," หลักไท. 11(534) : หน้า 24 ; 27 เมษายน - 3 พฤษภาคม 2535.

พล.อ.สุจินดา คราประยูร ยังได้ชี้แจง กรอ. หรือคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน ซึ่งเงี่ยบหายไปรัฐบาลชุดที่แล้วของนายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งคงเป็นไปตามข้อเสนอของที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจที่มาจากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ ซึ่งในจุดนี้ได้กลายเป็นจุดเด่นของรัฐบาลชุดนี้ไปในทันที เพราะได้มีการกำหนดแน่ชัดว่าจะประชุม 2 เดือนต่อครั้ง และจะเปิดกว้างรับฟังปัญหาของภาคเอกชน พร้อมทั้งยืนยันว่านักธุรกิจไม่จำเป็นต้องวิ่งเต้นสร้างกลุ่มผลประโยชน์หรือสร้างแรงกดดันให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลแต่สามารถเสนอแนวทางแก้ไขเข้ามาได้ทั้งในการประชุม กรอ. หรือเสนอต่อเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

การจัดตั้งคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจ การตั้งภาคเอกชนเข้ามาพร้อมเสนอปัญหาโดยให้สัญญาว่าจะแก้ไขด้วยความจริงใจนั้น เป็นวิธีการขยายแนวร่วมและสร้างความชอบธรรมในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแก่ พล.อ.สุจินดา คราประยูรมากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากการมีเสียงสนับสนุนจากรัฐมนตรีที่มาจากคนกลางที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร แต่งตั้งเข้ามาช่วยงานและคุมงาน ทำให้เห็นว่า พล.อ.สุจินดา คราประยูร มิได้โดดเดี่ยวในการบริหารงานในรัฐบาลทั้งนี้ไม่นับเสียงสนับสนุนจากกองทัพและวุฒิสมาชิกในรัฐสภา¹⁰

จากนโยบายของรัฐบาลทั้ง 14 ข้อนั้น เมื่อพิจารณานโยบาย จะเห็นได้ว่าในเรื่องนโยบายการเมืองนั้น สำคัญก็ไม่มีอะไรใหม่จากรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน คือยังคงสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีบทบาทในฐานะเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตย

นโยบายการบริหารราชการและปรับปรุงกฎหมาย ยังคงสานต่อแนวทางปฏิบัติของรัฐบาลชุดก่อนอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงระบบการทำงาน ข้าราชการ และกฎหมายที่ล้าสมัยให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการณ์

นโยบายการกระจายการพัฒนาและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ใช้บรรทัดฐานจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 มากำหนดเป็นกรอบอย่างกว้าง ๆ อย่างเต็มที่โดย

¹⁰. "สุจินดาทรงเครื่อง เร่งสร้างความยอมรับ", หลักไท. 11(534) : หน้า 30 ; 27 เมษายน - 3 พฤษภาคม 2535.

เฉพาะในเรื่องการกระจายรายได้ บริการ การบริหาร งบประมาณ และการเปิดกว้างยิ่งขึ้นในการให้ภาคเอกชนเข้ามา ร่วมในการดำเนินการด้วย

นโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นับเป็นนโยบายใหม่ที่รัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ให้ความสนใจเป็นรัฐบาลแรก และก็ได้ได้รับความสนใจจากรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ. สุจินดา ด้วย

นโยบายด้านพัฒนาการเกษตร ยังไม่มีรูปธรรมเด่นชัดว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรกลาง เพื่อดำเนินการครบวงจรในด้านการเกษตรหรือไม่อย่างไรตามแนวคิดของพรรคสามัคคีธรรม

นโยบายด้านเศรษฐกิจ ยังคงยึดมั่นในระบบเศรษฐกิจเสรีและเน้นการการรักษาเสถียรภาพและวินัยทางการเงินการคลังต่อไป ทั้งยังสนับสนุนการดำเนินเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้เติบโตกว้างขวางยิ่งขึ้นอีก

นโยบายการป้องกันประเทศ ดูเหมือนว่าการปรับปรุงและพัฒนากำลังกองทัพให้มีขนาดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพพร้อมรบ จะเป็นนโยบายที่ค่อนข้างส่วนทางการดำเนินการในส่วนนี้มากที่สุด

นโยบายสังคม และการกีฬา รวมถึงการศึกษา เป็นการดัดแปลงนโยบายจากรัฐบาลชุดก่อนมาประยุกต์เข้ากับสภาวะการณ์ทางสังคม

นโยบายสาธารณสุข มีการผนวกเอานโยบายเศรษฐกิจเสรีว่าด้วยการส่งออกมาใช้ อย่างน่าคิดถึงศักยภาพของหน่วยงานราชการในด้านนี้ โดยเฉพาะนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสนับสนุนการส่งออกสินค้าประเภทอาหาร และยังให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

นโยบายแรงงาน ไม่มีการพูดถึงการรวมตัวเป็นองค์กรของผู้ใช้แรงงานในการสร้างกลุ่มต่อรอง อันนับเป็นบทบาทที่ทรงความสำคัญยิ่งในการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยเลยแม้แต่น้อย เพียงแต่สนับสนุนบทบาทแทน ๆ ของคณะกรรมการไตรภาคี และปรับปรุงระบบประกันภัยสังคมตามกฤษฎีกาที่กฎหมายที่ถูกกำหนดเอาไว้ก่อนหน้านี้แล้ว

นโยบายด้านต่างประเทศมีการผนวกเอานโยบายด้านเศรษฐกิจเข้าไว้เพื่อให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายหลักต่อประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนเป้าหมายรองเป็นประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ตามความสำคัญในตลาดการค้าโลก

นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องการมุ่งให้สนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจ การอภิปรายในวันแรกของการแถลงนโยบายขึ้น ได้ผ่าน ไปค่อนข้างราบรื่นวันที่สอง สถานการณ์ที่ไม่คาดถึงก็เกิดขึ้น เมื่อที่ประชุมมีการเสนอให้ปิดสภาหลังจากมีการอภิปรายไปได้ไม่นาน หลังจากที่นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวชี้แจงในตอนท้าย พร้อมกับการให้เหตุผลที่ต้องมารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี

จากนโยบายที่แถลงครั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 แทบจะเหมือนกันเลยทีเดียว และสิ่งที่เน้นในนโยบายรัฐบาลนี้คือ การกระจายรายได้ การพัฒนา ชนบท มีการนำเอานโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 กำหนดใช้ใน นโยบายรัฐบาลชุดนี้เพื่อความชัดเจนในทางปฏิบัติ เพื่อสร้างจุดเด่นและดำเนินรอยตาม พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในอดีตที่ได้รับฉายาว่า นายกรัฐมนตรีนักพัฒนาชนบท¹¹ เป็นปกติวิสัยของ นายทหารที่ดูจะมีความมั่นใจมากกว่า เมื่อได้ออกไปพบปะกับประชาชนในชนบทในพื้นที่ทุรกันดาร ใน ลักษณะของผู้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งแตกต่างจากสภาพของนายกรัฐมนตรีที่อยู่ในเมืองหลวงจะตกอยู่ใน สภาพของผู้รับใช้และผู้ที่ทำหน้าที่แก้ปัญหาการร้องเรียนของกลุ่มชนต่าง ๆ

ภาพพจน์ของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ก็คือการพยายามที่จะสร้างภาพพจน์ให้คล้ายกับ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ มีการสร้างภาพพจน์ในทางบวกให้เกิดกับตัวของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร นโยบายชจัดภัยแล้งและกระจายรายได้ เป็นงานเด่นสำหรับรัฐบาลชุดนี้ถ้าหากแก้ไขได้ สำเร็จหรือเบาบางลงก็จะช่วยให้ภาพพจน์ของรัฐบาลดีขึ้นและได้รับการยอมรับจากประชาชนมากขึ้น พล.อ. สุจินดา ได้สร้างความมั่นใจให้กับคณะรัฐมนตรี โดยยืนยันว่าจะไม่ถอยหลังกลับถึงแม้ว่า เสี่ยงคัดค้านในการเข้าดำรงตำแหน่งมาก

แต่ในที่สุด พล.อ. สุจินดา คราประยูร ก็ได้ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 นอกเหนือจากการตรวจเยี่ยมราษฎรที่ประสบภัยแล้งในภาคอีสาน นโยบายต่าง ๆ ที่ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ได้แถลงต่อรัฐสภานั้น ไม่มีนโยบายใดที่ได้ลงมือปฏิบัติเลย

¹¹. "เปิดนโยบายรัฐบาลคำพูดไม่สำคัญเท่าคน," หลักไท. 11 (535) : หน้า 27 ; 4 - 10 พฤษภาคม 2535.

การฟื้นการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

นับแต่พลเอกสุจินดา คราประยูร ตัดสินใจรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ถึงแม้จะมีความมั่นใจ ตอกย้ำให้เกิดความมั่นคงเพียงใดก็ตาม แต่ปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างที่ทำให้สถานะของ พลเอกสุจินดา คราประยูร ไม่นั่นคงก็คือ

ความศรัทธาของประชาชนลดลง เมื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ศรัทธาของประชาชนก็ลดลงตามไปด้วย เพราะเหตุผลว่า พล.อ.สุจินดา คราประยูร ไม่ทำตามที่เคยพูดไว้ คือจะไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพราะเป็นคนที่ไม่รักษาสัจจะ ไม่ว่าจะเป็นการประกาศว่า เหตุผลในการรัฐประหาร ไม่ใช่เพื่อต้องการอำนาจ แต่เป็นการถอยหลังหนึ่งก้าวเพื่อก้าวไปข้างหน้าสิบก้าวก็ตาม¹ การขาดจริยธรรมทางการเมืองในเรื่องสัจจะเป็นประเด็นแรกที่จะทำให้ความมั่นคงคลอนแคลนได้

รัฐบาลของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ยังต้องพบกับวิกฤติศรัทธาประชาชนต่อพรรคและนักการเมืองร่วมรัฐบาลอีกด้วย พรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลนั้นล้วนแล้วแต่มีปัญหาทางด้านภาพพจน์ และปัญหาเอกภาพภายในแต่ละพรรค พรรคฝ่ายค้านที่ร่วมกัน 165 เสียง น้อยกว่าพรรครัฐบาลเพียง 30 เสียง ได้ประกาศตัวอย่างชัดเจนที่จะคัดค้านเผด็จการ ขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ สดอำนาจวุฒิสมาชิกที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงล้มรัฐบาลหรือลงคะแนนเสียงไว้วางใจรัฐบาลได้ ถ้าหากพรรคฝ่ายค้านรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ก็จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐบาลได้

หลังคัดค้านนอกสภาเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ความมั่นคงของรัฐบาลมีสิทธิกระทบกระเทือนได้มาก ถ้าหากพลังในสภาและนอกสภาร่วมมือกันแน่นขึ้น แน่เอนว่าความมั่นคงของรัฐบาลย่อมจะไม่มี และปัญหาเอกภาพของกองทัพก็อาจเป็นปัญหาได้ ปัญหาที่ประสบจากภาวะเศรษฐกิจ

---

1. "รัฐบาล "สุ" นายกฯ คนที่ 19 หรือ "สิบก้าว" ล้ม!", หลักไท. 11(532) : หน้า 17 ; 13 - 19 เมษายน 2535.

ตกต่ำ ที่รัฐบาลต้องรีบแก้ไข ปัญหาด้านทำที่ต่อต่างประเทศภาพพจน์ของ พล.อ.สุจินดา ซึ่งเป็น นายกรัฐมนตรีมาจากกรรัฐประหาร จะเป็นที่ยอมรับของแวดวงการทูตและการต่างประเทศหรือไม่ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อความมั่นคงของรัฐบาล พล.อ. สุจินดา คราประยูรมาก

มีกระแสข่าวต่อต้าน พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีที่มาจากคณกลางไม่ว่าจะเป็นประเด็นในเรื่องความซื่อสัตย์ที่ไม่รักษาสัจจะ การประท้วงของ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ในการอดข้าว และประเด็นที่ว่า พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ซึ่งเป็นประธานคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ มีหน้าที่ในการนำชื่อนายกรัฐมนตรีขึ้นกราบบังคมทูลอัญเชิญปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสร้างภาพลบต่อตัวของ พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ และกระบวนการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีว่ามีความไม่บริสุทธิ์ เป็นภาพที่กระทบต่อฐานะในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร²

การประเมินสถานการณ์ทางการเมืองของทางด้าน 5 พรรคการเมือง ร่วมรัฐบาล ที่สนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูรนั้นผิดพลาด³ และทางด้านผู้ที่ทำงานให้กับ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เองก็มองข้ามประเด็นบางประเด็นไป โดยมองแต่ทางความมั่นคงอย่างเดียว การตัดสินใจผิดในข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดมีอยู่หลายประการ คือ ปิดความลับไม่อยู่ในวันที่แกนนำพรรคการเมือง 5 พรรค ที่เตรียมจัดตั้งรัฐบาล ประชุมกันที่บ้านรับรองกองทัพอากาศในคืนวันเลือกตั้ง ทำให้เห็นว่าทหารเตรียมจัดตั้งรัฐบาลแน่นอน เพราะเป็นการประชุมในเขตทหาร และมีนายทหารไปร่วมประชุมด้วย จึงเป็นการยืนยันแน่นอนและกระแสการต่อต้านก็แรงขึ้น ถ้าหากว่าไม่มีข่าวว่า พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ประธาน รสช. ไปที่บ้านรับรองกองทัพอากาศด้วย กระแสการต่อต้านก็จะไม่มากขนาดนี้ การประเมินสถานการณ์ว่าการต่อต้านจะมีอยู่ระยะเดียวเท่านั้น พล.อ.สุจินดา คราประยูร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ก็จะมีคดีเรื่องที่มีการเอาผู้ถูกยึดทรัพย์มาร่วมรัฐบาล เป็นประเด็นที่ทำให้มีการฟื้นฟูภาพไปถึงการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ที่มีการยกเรื่องคอร์ปชั่นของรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ มาเป็นสาเหตุของการรัฐประหาร จึงกลายเป็นว่ามีแผนของการยึดอำนาจ

². "6 ยุทธการการเมือง ที่ทำให้ "บักสุ" ต้องหลงทางผิดทิศ," หลักไทย.

11(535) : หน้า 14 ; 4 - 10 พฤษภาคม 2535.

³. รัฐนาวา "สุจินดา" ล่มตั้งแต่ยังไม่ออกจากท่า," หลักไทย. 11(538) :

หน้า 17 ; 15 - 13 พฤษภาคม 2535.

การประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นผิดไปหมด ทำให้เกิดปัญหากับพล.อ.สุจินดา คราประยูร ซึ่งที่จริงแล้วน่าจะได้รับการต่อต้านน้อยกว่านี้ พล.อ.สุจินดาจึงต้องต่อสู้อย่างหนักจากการชุมนุมคัดค้านของประชาชน

4.1 การเคลื่อนไหวคัดค้านของประชาชน

นับตั้งแต่มีการโปรดเกล้าฯ ให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2535 เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นกระแสต่อต้านนายกรัฐมนตรีคนกลางที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งนั้นได้มีตลอดเวลา พล.อ.สุจินดา คราประยูร รับรู้มาตั้งแต่แรกที่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่าจะต้องเจอกับปัญหา ถึงกับได้ประกาศในวันที่ 8 เมษายน 2535 ว่าคงจะต้องอดทนกับเสียงตำหนิตลอดระยะเวลาจากนี้ไป และนับตั้งแต่บัดนั้นมาการชุมนุมต่อต้านก็มีขึ้นทุกหัวระแหง แต่ พล.อ.สุจินดา ก็ยังที่จะยึดหยัดในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 19 ของประเทศไทยต่อไป โดยไม่หวั่นเกรงต่อกระแสพลังประชาชน⁴

กระแสการคัดค้านให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่ง คัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่พล.อ.สุจินดา ก็ยังยืนกรานเหมือนเดิม ยังอยู่ในฐานะคนกลางหรือคนที่ไม่ได้เป็น ส.ส. มาเป็นนายกรัฐมนตรี และพรรคการเมือง 5 พรรค ทั้งเป็นพรรคเสียงข้างมาก ได้เชิญให้เข้ามารับหน้าที่นายกรัฐมนตรี จึงถือว่าเข้ามาด้วยความชอบธรรม เพื่อให้ออกไปก็ต้องออกไปตามรัฐธรรมนูญคือจะไม่ยอมออกไปตามแรงกดดันนอกสภา

เหตุผลที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ไม่ยอมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้นเป็นเพราะ พล.อ.สุจินดา ไม่ต้องการให้มีการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองลักษณะที่เป็นอยู่ขึ้น ไม่นั้นหากกลุ่มการเมืองกลุ่มใดไม่เล่นตามกติกาแล้วต้องการอย่างนั้นอย่างนั้นก็ปลุกมีอบแล้วขอในสิ่งที่อยู่นอกกติกาได้ในทุกครึ่ง หากเป็นเช่นนั้นต่อไปบ้านเมืองก็จะไม่เหลืออะไร จะมีแต่พวกอนาธิปไตย ความสงบเรียบร้อยจะเกิดขึ้นไม่ได้ และความหวังที่จะเห็นระบอบประชาธิปไตยให้คงอยู่ต่อไป

⁴. "รัฐบาลสุจินดาเริ่มบ่บถอยหลัง," หลักไท. 11(538) : หน้า 24 ; 25 - 31

ก็คงไม่มี พล.อ.สุจินดา ทราบว่าการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นไม่ใช่พลังบริสุทธิ์นัก เนื่องจากมีการใช้เงินก้อนใหญ่ประมาณ 60 ล้านบาท จากนายธนาคารใหญ่คนหนึ่งมาเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดสมทบกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มสภาปฏิวัติของอาจารย์ประเสริฐ ทรัพย์สุนทรในเบื้องต้น ตรงจุดนี้เองทำให้ พล.อ.สุจินดา ไม่เชื่อว่าพลังที่ออกมาเคลื่อนไหวเป็นพลังบริสุทธิ์จึงตัดสินใจสั่งและไม่ยอมเด็ดขาด^๕

การได้มาซึ่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ไม่ชอบธรรมตั้งแต่แรกนับจากการร่างรัฐธรรมนูญเปิดช่องทางให้คนกลางเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีได้ การเสียสัตย์เพื่อชาติไม่มีเหตุผลกระทบต่อศีลธรรม จริยธรรมของคนในสังคมไทยมาก การยอมให้คนกลางเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีเท่ากับเป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองลักษณะนี้ให้ฝังรากลึกกลงไป และยังเป็นการยอมรับการเข้ามาแทรกแซงการเมืองของกองทัพว่าเป็นเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น ทั้ง ๆ ที่โดยข้อเท็จจริงแล้ว กองทัพจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ความชอบธรรมในการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ยิ่งกลายเป็นประเด็นหลักในการต่อสู้

เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2535 มีการประกาศแต่งตั้ง พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมเตรียมจัดตั้งรัฐบาลใหม่ กระแสความไม่พอใจเริ่มเกิดขึ้น และยิ่งเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ที่มีนักการเมืองซึ่งถูกยึดทรัพย์สิน และคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เคยนำนักการเมืองเหล่านี้มาเป็นชื่ออ้างในการรัฐประหารมาร่วมเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลใหม่และทำที่ช่อง พล.อ.สุจินดา คราประยูร เมื่อรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากการเป็นนายทหารสูงสุดของกองทัพแต่อย่างใด แสดงปฏิกิริยาก้าวร้าวดูหมิ่นประชาชนหลายครั้ง^๖

^๕. "จุดแตกหัก "สุจินดา" ผันสร้างวัฒนธรรมการเมืองไทย," หลักไท. 11(538) : หน้า 24 ; 25 - 31 พฤษภาคม 2535.

^๖. จาก รสช. - พฤษภาคมนี้! รากเหง้าความรุนแรงและทางแก้ไขภาวะวิกฤติในอนาคต," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39(2) : หน้า 17 ; 14 - 20 มิถุนายน 2535.

วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2535 ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ประท้วงด้วยการอดข้าวคัดค้านนายกรัฐมนตรีนครกลาง เข้ามารับตำแหน่ง และได้ประท้วงตั้งแต่นั้นยังไม่มีมีการประกาศแต่งตั้ง พล.อ.สุจินดา จนกระทั่งประกาศแต่งตั้ง และจนเกิดเหตุการณ์นองเลือด จนหลังเหตุการณ์คลี่คลายโดยยื่นยันหลักการเดี๋ยวนั้นคือ สุจินดา ต้องออกไป การอดอาหารของ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ทำให้เกิดปฏิกิริยาในหมู่นิสิตนักศึกษาและพ่อค้าประชาชน ตลอดจนนักการเมืองฝ่ายค้าน อันประกอบด้วย พรรคความหวังใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรม และพรรคเอกภาพ ต่างพากันเข้าร่วมขบวนการต่อต้านนายกรัฐมนตรีนครที่ ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง

มีการชุมนุมครั้งแรกที่ลานพระบรมรูปทรงม้า นัดชุมนุมใหญ่เพื่อต่อต้านนายกรัฐมนตรีนคร โดยพรรคฝ่ายค้านเป็นแกนนำ พรรคฝ่ายค้านได้ยกประเด็นใหญ่ 3 ประเด็น ในการเรียกร้องและโจมตี พรรครัฐบาลของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร คือ การเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีนครของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแต่ไม่ชอบธรรมในหลักประชาธิปไตย การเสียสัตย์ของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ทำให้เกิดวิกฤตศรัทธาในศีลธรรมอย่างรุนแรง เพราะขัดกับคำสอนหลักของพุทธศาสนาที่ว่าเสียชีพอย่าเสียสัตย์ และการนำเอาบุคคลผู้เคยถูกคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ประกาศยึดทรัพย์สินเข้ามาเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลเป็นการไม่ถูกต้อง⁷ มีประชาชนจำนวนมากเข้ามาร่วมชุมนุมกันอย่างสงบ พรรคฝ่ายค้านประกาศเจตนารมณ์คัดค้านอย่างเต็มที่

วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 มีการนัดชุมนุมครั้งใหญ่เพื่อต่อต้าน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ที่ท้องสนามหลวง และเป็น การนัดชุมนุมใหญ่ครั้งแรก มีประชาชนประมาณ 1 แสนคน พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ร่วมขึ้นอภิปรายและประกาศอดอาหารประท้วง ประชาชนที่มาร่วมชุมนุมจะเป็นเช่นนี้กลาง เป็นส่วนมาก และชื่อเรียกร้องใหม่คือ นายกรัฐมนตรีนครต้องมาจากการเลือกตั้ง พล.อ.สุจินดา ต้องลาออก ต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นที่นายกรัฐมนตรีนครต้องมาจากการเลือกตั้ง ประธานสภาผู้แทนราษฎรคือประธานรัฐสภา ลดอำนาจวุฒิสมาชิกลง การชุมนุมยืดเยื้อถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2535 จึงประกาศสลายตัวชั่วคราว

⁷ " "สุจินดา บิดตายปรับ ครม. รอยบสภา-ลาออกถูกเดี๋ยวน," มติชนสุดสัปดาห์.

การนัดชุมนุมต่อต้านครั้งใหม่ มีขึ้นในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่ท้องสนามหลวง ท่ามกลางประชาชนนับแสนคน ก่อนที่จะมีการเคลื่อนย้ายขบวนไปตามถนนราชดำเนินและมาเจอกับจุดสกัดกั้นของตำรวจและทหาร ที่สะพานผ่านฟ้า ตำรวจปราบจลาจลได้ปะทะกับประชาชนทำให้มีผู้บาดเจ็บและล้มตาย ประชาชนยังคงชุมนุมกันอยู่ที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย จนเวลาประมาณ 04.30 น. กองกำลังรักษาพระนครได้ใช้กองกำลังผสมทหารตำรวจเข้าทำการสลายพลังประชาชน โดยใช้กำลังอาวุธประจำตัวเข้าสลายการชุมนุมทำให้จำนวนผู้บาดเจ็บและล้มตายเพิ่มมากขึ้น ในที่สุดกองกำลังรักษาพระนครก็ได้ทำการจับกุมตัวพลตรี จำลอง ศรีเมือง และผู้ร่วมชุมนุมนับพันคน แม้จะถูกกองกำลังรักษาพระนครเข้ากวาดล้างอย่างหนักแต่พลังประชาชนก็ไม่ยอมหยุดมีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา การต่อสู้ยืดเยื้อและแม้รัฐบาลจะประกาศภาวะฉุกเฉินห้ามออกนอกเคหสถานตั้งแต่เวลา 21.00 - 04.00 น.

จากการชุมนุมคัดค้านนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2534 ประชาชนได้เข้าร่วมชุมนุมคัดค้านเป็นจำนวนมาก ในวันที่ 7 พฤษภาคม ได้มีประกาศของอำนาจการกลาง กองอำนาจการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ฉบับที่ 1 ลงนามโดย พล.อ.อ. เกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เตือนประชาชนให้ระงับการมาร่วมชุมนุมที่หน้ารัฐสภา เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการจลาจล และได้มีการประกาศของกองกำลังรักษาพระนคร ฉบับที่ลงนามโดย พล.อ. อิศระพงศ์ หนูแก้วดี ระบุว่า จะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ประท้วง และได้ประกาศเตือนให้ประชาชนกลับบ้าน แต่ประชาชนก็ยังยืนหยัดคัดค้านต่อไป จนกระทั่งวันที่ 10 พฤษภาคม พล.ต. จำลอง ศรีเมือง ได้ประกาศพักการชุมนุมเป็นการชั่วคราว และจะมีการนัดชุมนุมใหม่ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ที่ท้องสนามหลวงอีกครั้ง

วันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ประชาชนก็ได้มาร่วมชุมนุมคัดค้านเป็นจำนวนมาก วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 ได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลลงนามโดย พล.อ. สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี พล.อ.อ. อนันต์ กลินทะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ต่อมา มีแถลงการณ์ของรัฐบาล ลงนามโดย พล.อ. สุจินดา คราประยูร ถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการเด็ดขาด เพื่อระงับเหตุการณ์อันอาจเป็นอันตรายต่อความสงบสุขและสวัสดิภาพของประชาชน โดยรัฐบาลจะใช้กำลังตำรวจและทหาร และการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อ

ระงับปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบโดยเด็ดขาด เพื่อให้สถานการณ์กลับสู่ความสงบโดยเร็ว และมี
แถลงการณ์กองทัพบกและกองกำลังรักษาพระนคร ให้ประชาชนเลิกชุมนุมและมั่วสุมกัน มิฉะนั้น
กองทัพบกและกองกำลังรักษาพระนครจะใช้กำลังตำรวจและทหารเข้าทำการระงับโดยทันทีและ
เด็ดขาด^๑

จากกรณีที่ทหารปะทะกับประชาชน ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต พล.อ.สุจินดา
คราประยูร ได้ชี้แจงถึงความจำเป็นที่ต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และได้แสดงความเสียใจ
จากเหตุการณ์ไม่สงบที่เกิดขึ้น และจะเร่งดำเนินการให้เหตุการณ์กลับคืนสู่ความปกติโดยเร็ว

ในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ท่ามกลางท่าทีอันแข็งกร้าวของรัฐบาลและการตอก
ย้ำการปราบปรามเด็ดขาดสำหรับผู้ประท้วง ประชาชนก็ได้ไปรวมพลังกันและชุมนุมต่อต้านรัฐบาลอีกที่
มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมีผู้ร่วมชุมนุมเป็นจำนวนหลายหมื่นคน การชุมนุมหน้ามหาวิทยาลัยเป็น
ไปด้วยความไม่สะพรึงกลัวเพราะรัฐบาล แสดงท่าทีชัดเจนว่าต้องการปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบ
ประชาชนหวาดกลัว แต่การชุมนุมเป็นไปด้วยความสงบ และสามารถสร้างแรงกดดันให้กับรัฐบาล
และพล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้ มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้น

4.2 การคัดค้านภายในรัฐสภา

กระแสการคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เริ่มมีขึ้นตั้งแต่วันที่ทราบ
ผลการเลือกตั้ง หลังจากที่น่าายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม ไม่มีความเหมาะสมที่จะ
ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีการเสนอให้คนกลางมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและคนกลางที่
เหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คือ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ซึ่งก็ทำให้เกิดการเคลื่อนไหว
ทางการเมืองเกิดขึ้น มีกระแสการคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งทั้งจากประชาชน
ทั่วทั้งประเทศ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคการเมืองฝ่ายค้านทั้ง 4 พรรคการเมือง ซึ่งเป็น
ความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างฝ่ายรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมืองทั้งหมดห้าพรรคการเมือง

^๑. เลือดเนื้อประชาชนไทย พุทธทาสภิกขุ สดุดีวีรชน" แพรวเฉพาะกิจ. : หน้า 94 -

คือ พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปัตย์และพรรคราษฎร
พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลให้การสนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ให้ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายก
รัฐมนตรี เนื่องจาก พล.อ.สุจินดา คราประยูร ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง เมื่อเข้ามารับ
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงถูกต่อต้านจากกลุ่มพลังประชาธิปไตยและเมื่อก้าวเข้าสู่ความเป็นนายก
รัฐมนตรี ความรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรย่อมต้องเกิดขึ้นพรรคฝ่ายค้าน ล้วนเป็นพรรคการเมืองที่
เข้มแข็ง เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณภาพ พรรคฝ่ายค้าน 4 พรรคการเมือง ประกอบด้วย พรรคความ
หวังใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรมและพรรคเอกภาพ ซึ่งพรรคการเมืองนี้ได้ประกาศตัว
อย่างชัดเจนที่จะอยู่ฝ่ายประชาธิปไตยกิจกรรมที่สี่พรรคการเมืองเคยทำมาร่วมกัน คือ ร่วมรณรงค์
คัดค้านรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย และรณรงค์ให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งพรรค
การเมืองฝ่ายค้านได้ชูประเด็นการต่อสู้ไว้ชัดเจนว่า จะค้านอย่างเข้มแข็งและมีคุณภาพ นั่นคือ ขอ
แก้ไขรัฐธรรมนูญลดอำนาจวุฒิสมาชิกที่มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงล้มรัฐบาล หรือลงคะแนนเสียงวางใจ
รัฐบาลได้ รวมทั้งแก้ไขประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นเผด็จการในรัฐธรรมนูญ ที่สำคัญคือไม่อนุญาตให้คนนอก
เป็นนายกรัฐมนตรีได้ รวมทั้งการดำเนินการออกกฎหมายต่าง ๆ

แรงเสียดสีภายในสภาผู้แทนราษฎรจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้รัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.
สุจินดา คราประยูร เต็มไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม และยิ่งพรรคฝ่ายค้านได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่ม
พลังประชาธิปไตยสำคัญ ๆ ภายในประเทศอย่างกว้างขวางเต็มที่ เนื่องจากมีจุดยืนในการคัด
ค้านนายกรัฐมนตรีจากคนกลาง พลังแห่งความรุนแรงในการคัดค้านต่อต้านจะเป็นประเด็นสำคัญที่
ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร สั่นคลอนอย่างมาก
ประเด็นที่คณะรัฐมนตรีมีมติที่รัฐมนตรีที่ถูกคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินสั่งยึดทรัพย์ตกเป็นของ
แผ่นดินร่วมคณะอยู่ด้วย จะเป็นประเด็นใหญ่ที่พรรคฝ่ายค้านจะหยิบยกขึ้นมาโจมตีอย่างรุนแรง

การต่อสู้ครั้งนี้เป็นการเคลื่อนไหวทั้งในระบบรัฐสภาและนอกรัฐสภาได้เป็นอย่างดีและ
กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงทำให้การเคลื่อนไหวครั้งนี้สามารถสร้างกระแสในวงกว้าง
เพื่อลดทอนความชอบธรรมของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ในฐานะตัวแทนฝ่ายทหารลงไปในที่สุด

^๑ ธีระวุฒิ รุ่งวงษ์. "อ่อนแอ" 2,000% ระเบิด 9 ลูกรอกลุ่มสุจินดา 1", ข่าวพิเศษ.

วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2535 ที่รัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังธรรมประมาณ 30 คน นำโดย พ.อ. วินัย สมพงษ์ รองหัวหน้าพรรค และ พ.อ. ชินวุธ สุทรสัมพันธ์ เลขาธิการพรรคได้ร่วมแถลงการณ์คัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และประกาศจะต่อสู้ทั้งในรัฐสภาและนอกรัฐสภาภายใต้กรอบของกฎหมาย คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย เรียกร้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่งชุดดำในวันเปิดประชุมสภาครั้งแรกต่อมาพรรคความหวังใหม่และพรรคประชาธิปัตย์ลงมติแต่งชุดดำไว้ทุกข์ ดิด เช้มกัลด์ผ้าสีดำ ไว้ที่แขนเสื้อไว้อาลัยการที่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี และไว้ทุกข์ให้ประชาธิปัตย์ร่วมกับพรรคพลังธรรม พรรคประชาธิปัตย์ได้จัดประชุมพรรคและมีมติให้พรรคร่วมกับพรรคการเมืองอื่นร่วมกับประชาชนทั่วประเทศยื่นหยัดเรียกร้องประชาธิปัตย์ และเรียกร้องให้สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ทั่วประเทศกว่า 100,000 คน แต่งชุดดำประท้วงการรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร

วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2535 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ตั้งคณะรัฐมนตรี พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และลูกพรรคแต่งชุดดำประมาณ 20 คน เดินเข้าสภา โดยมีการจุดตะเกียงที่ติดสติ๊กเกอร์ว่า เสียชีนอย่าเสียสัตย์ แกนนำพรรคการเมืองฝ่ายค้านได้รวมตัวกันที่ หน้าพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 7 เพื่อรับจดหมายเปิดผนึกคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้นำรัฐประหารจากคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) ภายหลังจากการประชุมสภาพรรคฝ่ายค้านได้ประชุมกันเพื่อเตรียมการเปิดปราศรัยใหญ่ในจุดต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2535

วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พรรคการเมืองฝ่ายค้านประชุมร่วมกันที่รัฐสภาและมีมติเอกฉันท์สนับสนุนการกระทำของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมที่อดอาหารประท้วงยอมสละชีพเพื่อชาติพร้อมทั้งได้ตกลงกันว่าสมาชิกพรรคฝ่ายค้านจะไม่เข้าฟังการแถลงนโยบายของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร แต่จะเข้าประชุมเพื่ออภิปรายถึงความไม่ชอบธรรมของที่มาของนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลชุดนี้ เพราะเป็นการสืบทอดอำนาจของ รสช. พ.อ. ชินวุธ สุทรสัมพันธ์ เลขาธิการพรรคพลังธรรม เปิดเผยว่าที่ประชุมพรรคมีมติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคพลังธรรมทุกคน เดินออกจากห้องประชุมในวันแถลงนโยบายของรัฐบาลเมื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร หัวหน้าคณะรัฐบาลเดินเข้าห้องประชุม

วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นวันแถลงนโยบายของรัฐบาลวันแรก บุคคลสำคัญของพรรคฝ่ายค้านซึ่งได้เดินออกจากที่ประชุมสภาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงที่ พล.อ. สุจินดา คราประยูร แถลงนโยบายรัฐบาลต่อรัฐสภา เพื่อการวะพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 7 ได้ออกมาพบปะกับกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง นายนิศาล มุลศาสตร์สาธิต เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ ได้ออกจากที่ประชุมรัฐสภาขึ้นปราศรัยต่อที่ชุมนุม ต่อมาหัวหน้าพรรคฝ่ายค้าน ประกอบด้วย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายชวน หลีกภัย นายบุญชู โรจนเสถียร พร้อมด้วยสมาชิกพรรคพลังธรรม ออกจากรัฐสภามาขึ้นเวทีปราศรัย บรรยายภาคของการต่อต้านคนกลางมีมากขึ้นและรุนแรงขึ้น บรรยายภาคที่เสริมให้การประชุมสภาวันแถลงนโยบายกลายเป็นการประชุมสภาที่แสดงความขัดแย้งอย่างชัดเจน การอภิปรายของผู้นำฝ่ายค้านอย่างเช่น ชวน หลีกภัย พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นไปอย่างรุนแรง หลังจากนั้นนายอุกฤษ มงคลนาวิน มีคำสั่งยุติการประชุมกะทันหัน เนื่องจากภายนอกสภามีประชาชนมาชุมนุมกันอยู่กว่า 1 แสนคน สี่พรรคการเมืองฝ่ายค้านได้ส่งตัวแทนประชุมหารือเพื่อป้องกันมิให้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง สูญเสียเต็มขั้นสำคัญไป ความเห็นเบื้องต้นในวันนั้นคือ ให้แก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นสำคัญ คือ นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา แต่ความเห็นนี้ได้รับการปฏิเสธจาก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง¹⁰

วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 สถานการณ์ยิ่งตึงเครียด เพราะมีการปิดถนนที่จะเข้าไปยังรัฐสภา ทำให้มีการเผชิญหน้ากันอย่างตึงเครียดระหว่างตำรวจกับประชาชนที่ต้องการกลับเข้าไปชุมนุมประท้วง ภายในรัฐสภามีการเผชิญหน้ากันอย่างตึงเครียดระหว่าง พล.อ.สุจินดา คราประยูร กับพรรคฝ่ายค้าน เมื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลูกชิ้นชี้แจงเหตุผลที่ต้องรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีการพาดพิงถึงเรื่องสภาเปรสซิเดียมและลัทธิศาสนาใหม่ เมื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ชี้แจงต่อที่ประชุมจบลง วุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายรัฐบาลต่างก็ปรบมือกราวใหญ่ โดยมีเสียงโห่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านสลับจาก เหตุการณ์ชุมนุมในรัฐสภาทำให้นายอุกฤษ มงคลนาวิน ต้องสั่งปิดการประชุมสภาในทันที

¹⁰. "ยุทธการด้านพิธีของจำลอง ศรีเมือง," มติชนสุดสัปดาห์. 12(612) :

พรรคฝ่ายค้านออกมาขึ้นเวทีปราศรัยด้านหน้าสภา ส่วนหนึ่งขึ้นไปปิดห้องประชุมกันอย่าง
 เครื่องเครียด เพื่อหาทางออกมิให้มีการสูญเสีย ความเห็นร่วมกันของพรรคฝ่ายค้านในวัน 7
 พฤษภาคม ก็คือ ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใน 4 ประเด็น คือให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง
 ให้ลดอำนาจวุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภา และให้เสนอญัตติในการ
 ประชุมสภาสมัยที่ 2 ได้ด้วย¹¹ มีความพยายามจะติดต่อกับพรรครัฐบาลเพื่อขอความเห็นเกี่ยวกับ
 ทางออกดังกล่าว เนื่องจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องใช้เสียงจำนวนมาก และมีทางเดียว
 คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสภาจะต้องฉีกกำลังกัน

การผลักดันให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากนายกรัฐมนตรี ปรากฏผลค่อนข้าง
 รวดเร็วกว่า เป็นไปไม่ได้ พรรคฝ่ายค้านจึงย้อนกลับมาหาทางผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
 และพยายามติดต่อบริษัทรัฐบาลผ่านทางประธานสภาผู้แทนราษฎร จนกระทั่งมีการตั้งตัวแทนพรรค
 การเมือง 9 พรรค ที่รัฐสภาเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม ความเห็นของพรรคการเมืองทั้ง 9 พรรค
 เห็นด้วยว่าควรให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยให้แต่ละพรรคกลับไปเสนอและลงมติกันภายในพรรค
 เพื่อให้ถูกต้องตามขั้นตอน ประเด็นแก้ไขก็ยังคงเป็น 4 ประเด็น ที่มีการผลักดันมาตั้งแต่ต้น

การต่อต้านคัดค้านนายกรัฐมนตรี พล.อ.สุจินดา คราประยูร มีการเคลื่อนไหวคัดค้านมา
 ตั้งแต่ต้น มีกระแสการคัดค้านทั้งจากภายนอกรัฐสภาและภายในรัฐสภา มีการชุมนุมคัดค้านเพื่อ
 สร้างแรงกดดันให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี¹² และเมื่อเกิด
 เหตุการณ์นองเลือดที่ถนนราชดำเนิน พล.อ.สุจินดา คราประยูร จึงต้องแสดงความรับผิดชอบต่อ
 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในที่สุด

¹¹. "วิกฤติ! ยกสอง? ด้าน "บทเฉพาะกาล" รัฐธรรมนูญ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.
 38(50) : หน้า 8 ; 17 - 23 พฤษภาคม 2535.

¹². ยุบสภา-ลาออก-ประกาศกฎอัยการศึก สถานการณ์เข้าสู่หม้อบ," มติชนสุดสัปดาห์.
 12(611) : หน้า 8 ; 8 พฤษภาคม 2535.

4.3 การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

วันที่ 20 พฤษภาคม 2535 โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจออกอากาศกระแสพระราชดำรัสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานแก่ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ให้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา หลังจากนั้น พล.อ.สุจินดา คราประยูร ก็ได้ออกมาแถลงหลัง เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่ารัฐบาลและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่บ้านเมือง พล.อ.จำลอง ศรีเมือง ก็ได้แถลงข่าวว่าสถานการณ์ได้คลี่คลายลงเพราะพระบารมีปกเกล้าฯ ให้ประชาชนให้ความร่วมมือ เพื่อที่สถานการณ์จะได้เรียบร้อยโดยเร็ว

ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจออกประกาศคำแถลงลาออก ของนายกรัฐมนตรี พล.อ.สุจินดา คราประยูร เมื่อเวลา 11.15 น. โดยให้เหตุผลว่าได้สนอง ความต้องการของประชาชนในการผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้วและเพื่อแสดงความรับผิดชอบทางการเมืองต่อเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535

พลเอกสุจินดา คราประยูร ตัดสินใจเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ รัฐบุรุษและองคมนตรี เพื่อขอลาออกจากตำแหน่งในคืนวันที่ 22 พฤษภาคม เวลา 20.20 น. และแจ้งให้สภาทราบในวันที่ 25 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเป็นวันประชุมสภาเพื่อ แก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ

พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2535 แต่ระยะเวลา 46 วัน ที่ดำรงตำแหน่งความวุ่นวาย ได้เกิดขึ้นไม่ขาดระยะ แล้ววันที่ 18 พฤษภาคม คือวันที่รุนแรงที่สุด ที่ทำให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ตัดสินใจพ้นจากตำแหน่ง 46 วันที่ดำรงตำแหน่งเกือบจะไม่ได้ทำอะไรเลยนอกจากการ ตรวจเยี่ยมชาวบ้านที่ประสบภัยแล้งในภาคอีสานเท่านั้น นโยบายต่าง ๆ ที่แถลงต่อสภาไม่มีงานชิ้น ใดที่เริ่มลงมือปฏิบัติ¹³

¹³. 46 วันกับตำแหน่งนายกของบักสู "ลาออก คิดว่าจะหนีกรรมนั้นหรือ," หลักไท. 11(538) : หน้า 26 ; 25 - 31 พฤษภาคม 2535.

4.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์การเคลื่อนไหวตัดค้ำ

4.4.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ จากเหตุการณ์วิปโยคเมื่อวันที่ 17-19 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นอย่างมาก มีผลทำให้นักธุรกิจ และผู้นำของประเทศต่าง ๆ มี ปฏิกริยาที่ไม่ดีต่อรัฐบาลไทย ภาพพจน์ของเมืองไทยในสายตาชาวต่างชาติ คงจะต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูอีกนาน เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้แนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2535 ไม่อาจจะถึงเป้าที่วางเอาไว้คือ 8%¹⁴ โครงการต่าง ๆ หยุดชะงัก ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจพัฒนาที่ดิน ธุรกิจการส่งออกเสียหายอย่างมาก ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบโดยตรงค่อนข้างมาก คือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจการบินและธุรกิจการเงินและตลาดหุ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจโรงแรมได้รับผลกระทบหนักจากเหตุการณ์ และมีผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อเนื่อง โดยอัตราการเข้าพักโรงแรมได้ลดลงจากปกติ ด้านท่องเที่ยว อาจจะลดลงต่ำสุด ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์การเมืองซึ่งมีผลต่อเนื่อง ไปถึงธุรกิจภัตตาคารและอื่น ๆ ด้วย¹⁵

ทางด้านธุรกิจการบินซึ่งนอกจากจะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจในญี่ปุ่นและเศรษฐกิจโลกซบเซาแล้ว ยังถูกกระทบจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ทำให้ผู้โดยสารขาเข้าที่มาใช้ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ลดลง

ด้านธุรกิจการเงิน การเมืองตึงตัวเพราะเป็นช่วงจ่ายภาษีแล้วยังมีการสำรองเงินโดยธนาคารพาณิชย์เพื่อเตรียมให้ประชาชนเบิกถอนเงิน ส่วนตลาดหุ้นนักลงทุนชาวต่างประเทศ ประเภทเก็งกำไรระยะสั้นถอนตัวออกไปลงทุนในฮ่องกงทันที

14. อนุสรณ์ ศิริชาติ. "พฤษภาคมมีพี เศรษฐกิจดำดิ่งลงเหว," ข่าวพิเศษ. 15(782) : หน้า 35 ; 5 - 11 มิถุนายน 2535.

15. "เศรษฐกิจหลังพฤษภาเลือก ล้มลุกและรยฟื้นตัว," ข่าวไท. 1(5) : หน้า 28 ; 22 มิถุนายน 2535.

กลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบระดับปานกลางคือ ธุรกิจก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่อยู่อาศัย และยังมีผลกระทบถึง โครงการสร้างรีสอร์ท สนามกอล์ฟ ในขณะที่การก่อสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้อ่อนและรายได้น้อยยังทรงตัว ด้านอุตสาหกรรมส่งออกได้รับผลกระทบน้อย

ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง ได้พยายามที่จะแก้ไขสถานการณ์เริ่มจากการสั่งให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งและตลาดหลักทรัพย์ฯ ทำการตามปกติ แม้จะมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น เพื่อลดความตื่นตระหนกของประชาชน ทำให้ตลาดเงินระยะสั้นซึ่งเป็นแหล่งปรับสภาพคล่องประจำวันของธนาคารพาณิชย์ มีการกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยมากกว่าปกติ ฝัจากภาวะก่อนหน้านั้นที่ธนาคารพาณิชย์ไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย¹⁶

จากการที่ประเทศไทยจะถูกลดอันดับความน่าเชื่อถือในการลงทุนนั้นจะมีผลทำให้ไทยต้องกู้เงินจากต่างประเทศในอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น ซึ่งนั่นหมายถึงว่า คนไทยจะต้องกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น รายได้ที่แท้จริงลดลง ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงขึ้น ความสามารถในการแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศลดลง รายได้ที่จะเข้าประเทศก็ลดลง การจ้างแรงงานก็ถูกตามไปด้วย ภายใต้ภาวะการณ์เศรษฐกิจที่ตกต่ำ มีผลทำให้คนไทยจ้างงานมากขึ้น มีรายได้ลดลง มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น รัฐบาลเก็บภาษีได้น้อยลงและอาจต้องเพิ่มภาษีจากประชาชน¹⁷

สรุปผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจระยะสั้น กระทบทั้งเศรษฐกิจทางตรงของผู้เรียกร้องประชาธิปไตยและกระทบต่อธุรกิจโดยรวม

ประการแรก คือ รัฐเอกราชของประชาชนที่ซื้ออาวุธ กระสุนปืนและลวดหนามมาปราบปรามประชาชนเอง จำนวนคนที่เสียชีวิตประเมินค่ามิได้ และค่ารักษาพยาบาลคนนับพัน

ประการที่สอง คือ เศรษฐกิจส่วนรวมรายได้ของชาติปี 2535 ลดลง 1 - 2% และขาดรายได้จากการท่องเที่ยวตลาดการเงินมีปัญหา เพราะเรานั่งเงินลงทุนและเงินกู้ต่างประเทศมาก

16. "เศรษฐกิจไทยพึ่งพินาศ บทเรียนที่เผด็จการไม่เคยจำ," ข่าวไท. 1(2) : หน้า 39 ; 1 มิถุนายน 2535.

17. "เงินหลายแสนบาทไปพร้อมสุจินดา ภายใต้ภาวะการณ์เศรษฐกิจที่ตกต่ำ," หลักไท. 11(539) : 28 ; 1 - 7 มิถุนายน 2535.

การลงทุนจากต่างประเทศลดลง รัฐบาลต้องเสี่ยงประมาณไปอีก 30 - 40 ล้านบาท เพื่อสร้าง ภาพพจน์ให้ต่างประเทศเห็นว่าไทยเหมาะสำหรับการลงทุน¹⁸

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจระยะยาวจากเหตุการณ์นองเลือดที่เกิดขึ้น ไม่สามารถคาดได้ว่า ปี 2535 นี้จะมีมากน้อยเพียงใด การลงทุนภาคเอกชนที่คาดว่าจะขยายประมาณ 10% ในปี 2535 ยังต้องรอดูอีกว่าจะลดลงมากน้อยเพียงใด และผลดังกล่าวก็จะกระทบต่อปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด แม้เศรษฐกิจไทยจะไม่ล่มสลายในเร็ววัน เพราะยังมีทุนสำรองเงินตราต่างประเทศอยู่ถึง 19,300 ล้านดอลลาร์ แต่หากไม่มีความเชื่อมั่นในรัฐบาลและเศรษฐกิจของไทยในสายตาของต่างประเทศ เงินรายได้ของชาติก็จะลดลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นตัวเสริมรายได้เงินตราต่างประเทศส่วนนี้

4.4.2 ผลกระทบทางด้านสังคม จากการชุมนุมของประชาชน จนก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรง ทำให้เกิดความสลดใจต่อประชาชนไทยทั้งประเทศและทั่วโลก มีประชาชนต้องล้มตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ได้ทราบถึงพัฒนาการทางสังคมไทยที่ประชาชนเริ่มมีส่วนร่วมในการปกครองของประเทศ ทำให้เห็นถึงความรับผิดชอบของประชาชนที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยและบ้านเมือง การปกครองแบบเผด็จการไม่สามารถที่จะเป็นที่ยอมรับของประชาชนคนไทยได้ ทำให้เห็นแนวโน้มในอนาคตของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยว่าประชาชนคนไทยได้ ทำให้เห็นแนวโน้มในอนาคตของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยว่าประชาชนนั้นเป็นเจ้าของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ความสำนึกและรับผิดชอบต่อการเมืองของประชาชนก็ย่อมที่จะมีมากขึ้น ประชาชนทุกชนชั้นมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

4.4.3 ปฏิกริยาจากต่างชาติ ทันที่ที่ข่าวการสังหารหมู่กลุ่มประชาชน นานาชาติรู้สึกตกใจกับกระทำที่ป่าเถื่อนของไทยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก สหรัฐอเมริกาได้สั่งระงับความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและด้านทหารอีก หลังจากที่เคยสั่งระงับความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจมาแล้ว เมื่อการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 ที่ผ่านมา สหรัฐอเมริกาไม่อาจยอมรับการใช้กำลังรุนแรงเป็นเครื่องมือในการยุติปัญหาความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านได้ ออสเตเรีย

¹⁸. "หลังพฤษภาทมิฬ! เศรษฐกิจทรุด-การเมืองล้ม-สังคมลั่นหว้ง?" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39(1) : หน้า 10 ; 7 - 13 มิถุนายน 2535.

ประกาศทบทวนความล้มเหลวทั้งหมดที่มีกับไทย และสั่งยกเลิกการซ้อมรบระหว่าง 2 ประเทศ และได้ยื่นหนังสือประท้วงอย่างเป็นทางการต่อเอกอัครราชทูตไทยประจำแคนเบอร์รา นิวซีแลนด์ ได้ยื่นหนังสือประท้วงต่ออุปทูตไทยประจำนิวซีแลนด์ ทำให้มีชาวนิวซีแลนด์เสียชีวิต 2 คน ทางด้านญี่ปุ่นเห็นด้วยกับความพยายามที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามครรลองประชาธิปไตยโดย มาเลเซีย เรียกร้องให้รัฐบาลไทยยกเลิกประกาศภาวะฉุกเฉินและให้รัฐบาลนำประชาธิปไตยกลับคืนสู่ประเทศอีกครั้ง เยอรมนี ยื่นหนังสือประท้วงต่อเอกอัครราชทูตไทยประจำเยอรมัน เดนมาร์ก ประกาศระงับความช่วยเหลือทั้งหมดเบลเยียม ได้กล่าวตำหนิการเติบโตของประท้วงอย่างสงบกลายเป็นเหตุการณ์นองเลือด นายกรัฐมนตรีสวีเดน ได้กล่าวว่าการที่รัฐบาลไทยใช้กำลังเข้าปราบปรามประชาชนนับเป็นความล้มเหลวที่สุดของประชาธิปไตยไทยตลอด 20 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลสเปนประกาศว่ารู้สึกเสียใจที่รัฐบาลไทยใช้กำลังปราบปรามประชาชนและได้เรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้นำขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยและนักโทษการเมืองทุกคน อังกฤษได้แสดงความห่วงใยเกี่ยวกับสถานการณ์ในเมืองไทย แคนาดาประกาศระงับการจำหน่ายอาวุธยุทธโธปกรณ์ทุกชนิด ระงับการแลกเปลี่ยนทางการทหารทุกชนิด

สหพันธ์การค้านานาชาติ หรือ ไอซีเอฟทียู ซึ่งมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 108 ประเทศ เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกคว่ำบาตรการค้ากับไทยต่อกรณีการนองเลือด ประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป หรืออีซี ได้เรียกร้องให้รัฐบาลทหารยุติการใช้กำลังกวาดล้างประชาชนผู้ไม่มีอาวุธ

กลุ่มพิทักษ์สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยใช้วิธีการรุนแรงอย่างต่อเนื่องกับผู้ประท้วงต่อต้านรัฐบาล

สหพันธ์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งนิวยอร์กแสดงความเสียใจต่อการใช้วิธีการที่รุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของรัฐบาลไทยรวมทั้ง เรียกร้องให้รัฐบาลไทยยกเลิกกฎอัยการศึกและยุติการจำกัดเสรีภาพ¹⁹

¹⁹. วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์. "ปฏิกริยาจากต่างชาติ," ข่าวพิเศษ, 15 (782) : หน้า 47 - 48 ; 5 - 11 มิถุนายน 2535.

บทที่ 5

บทสรุป

ภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็ได้เข้ามาทำหน้าที่จัดการการบริหารประเทศ มีการประกาศว่าจะให้มีการเลือกตั้งให้เร็วที่สุด เพื่อจะได้มาซึ่งประชาธิปไตย ในที่สุดวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ก็เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นทั่วประเทศ ภายหลังจากการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ภายหลังจากการเลือกตั้งพรรคที่ได้เสียงมากที่สุดคือพรรคสามัคคีธรรมได้ 79 เสียง เป็นผู้เข้าในการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้ประกอบด้วยพรรคร่วมรัฐบาลทั้งหมด 5 พรรคการเมืองคือ พรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทยและพรรคราษฎร ภายหลังจากที่นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม มีปัญหานักข่าวเกี่ยวกับคดียาเสพติด ทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาไม่ออกวีซ่าเข้าประเทศให้ ทำให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ ไม่สามารถที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรค จึงหันมาสนับสนุน พล.อ. สุจินดา คราประยูร ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ของไทย

วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2535 พล.อ. สุจินดา ได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ 19 ของประเทศไทย ท่ามกลางกระแสการคัดค้านจากประชาชน ในการก้าวขึ้นมาสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ครั้งนี้ เป็นการขึ้นมาเพื่อสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ แม้กระแสการคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่มาจากคนนอก จะมีอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ หลังจากที่พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี การคัดค้านของประชาชนก็เริ่มขึ้นอย่างจริงจัง หลังจากที ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ประกาศอดอาหารประท้วงความไม่ชอบธรรมครั้งนี้ หลังจากนั้นการต่อต้านเริ่มชัดเจนขึ้น โดยพรรคการเมืองฝ่ายค้านคือ พรรคความหวังใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรม และพรรคเอกภาพ ร่วมกับคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย จัดการปราศรัยที่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า มีประชาชนมาร่วมฟังการปราศรัยจำนวนหลายหมื่นคน นับตั้งแต่การรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. สุจินดา คราประยูร กระแสการคัดค้านมีอยู่ตลอดเวลาที่มีการ

เรียกร้องให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การคัดค้านเริ่มรุนแรงมากขึ้น จนนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือดที่ถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ 17-20 พฤษภาคมพ.ศ. 2535 วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พล.อ.สุจินดา คราประยูร ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ซึ่งบทสรุปของเหตุการณ์ในครั้งนี้ นำความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินมาสู่ประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ เศรษฐกิจของชาติได้ประสบกับภาวะชะงักงัน ประชาธิปไตยตลอดระยะเวลา 60 ปี ต้องประสบกับภาวะชะงักงัน เนื่องจากมีการแทรกแซงทางการเมืองของทหารซึ่งเมื่อมีการแทรกแซงของทหาร ประชาธิปไตยก็จะสะดุดลง มีการนำเอาระบบเผด็จการมาใช้ในการเมืองของไทย แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวในระบบการเมืองไทย จากเหตุการณ์ช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ก็ได้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้และความคิดของประชาชนชาวไทยในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยดีขึ้นมาก การปกครองแบบเผด็จการไม่สามารถที่จะนำมาใช้ปกครองประเทศได้อีก ซึ่งอาจจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงอนาคตการเมืองของไทยว่า ระบบประชาธิปไตยจะเป็นการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศไทย บทเรียนจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม คงจะสร้างจิตสำนึกในระบบประชาธิปไตยให้ประชาชนชาวไทยมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- "การเมืองกับบทบาทของทหารหลังเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ทுகองคักรทวันใจถอยเพื่อรุก,"
แนวหน้าสุดสัปดาห์. 1(13) ; 26 - 2 กรกฎาคม 2535.
- "การเมืองยังอึมครึม ไม่มีสงคราม ไม่มีสันติภาพรังสีอำมหิต "รสช." แฉชาน สมบุญ ระหงษ์,"
มติชนสุดสัปดาห์. 12(615) ; 5 มิถุนายน 2535.
- "กองทัพกับกองลือประวัติศาสตร์แห่งวัฏจักรของอำนาจ," ข่าวพิเศษ. 15(780) ; 22 - 28
พฤษภาคม 2535.
- "คดีลอบสังหาร จุดชานวนปฏิวัติ," ข่าวพิเศษ. 15(715) ; 25 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2534.
- "คำแถลง พล.อ.สุจินดา คราประยูร ในที่ประชุมรัฐสภา 7 พฤษภาคม 2535 - สภาเปรสซีเดียม-
ศาสนาใหม่," มติชนสุดสัปดาห์. 12(612) ; 15 พฤษภาคม 2535.
- "เงินหลายแสนบาทไปพร้อมสุจินดา ภายใต้ภาวะการณ์เศรษฐกิจที่ตกต่ำ," หลักไท. 11(539) ;
1 - 7 มิถุนายน 2535.
- "จากยุคป่าเบรรม เดือนมีนาคม 2523 ถึงเดือนมีนาคม 2535 12 ปีแห่งการแปรเปลี่ยน "คนกลาง"
เป็น "คนนอก," มติชนสุดสัปดาห์. 12(606) ; 3 เมษายน 2535.
- ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัย น.ศ. 2352 - 2453 ด้านสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2 ;
กรุงเทพฯ : เรื่องศิลป์, 2519.
- ณัฐวุฒิ รุ่งวงศ์. "ก่อนแ่งน 2,000% ระเบิด 9 ลูก รอดลมสุจินดา 1," ข่าวพิเศษ. 15
(775) ; 17 - 23 เมษายน 2535.
- "ทน "ชาติชาย" ไม่ไหว สุนทร-เกษตร-สุจินดา ปฏิบัติ," มติชนสุดสัปดาห์. 11(548) ;
30 มีนาคม 2534.
- "ทีมที่ปรึกษาเศรษฐกิจ "บักสุ" คุณภาพบนสายใยเปราะบาง," หลักไท. 11(534) ; 27
เมษายน - 3 พฤษภาคม 2535.
- นายสุจินดา (นามแฝง). พระปกเกล้าฯ กษัตริย์นักประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สยาม,
2519.
- "นโยบายรัฐบาล "สุจินดา" ความสวบนบนแผ่นกระดาษ," หลักไท. 11(535) ; 4 - 10
พฤษภาคม 2535.

- "บทบรรณาธิการ," มติชนสุดสัปดาห์. 15 (569) ; 28 กรกฎาคม, 2534.
- "ประเมินสถานการณ์," ข่าวพิเศษ. 15(769) ; 6 - 12 มีนาคม 2535.
- ประเวศ วะสี. "ถอดสลักการเมืองไทยทหารกับประชาธิปไตย," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(10) ; 18 - 24 สิงหาคม 2534.
- "เปิดทาง "บ๊องจิว" แต่ต้องมาอย่างสง่างาม," หลักไท. 11(529) ; 23 - 29 มีนาคม 2535.
- "เปิดนโยบายรัฐบาล คำพูดไม่สำคัญเท่า "คน"," หลักไท. 11(535) ; 4 - 20 พฤษภาคม 2535.
- "ไฟก๊ส ครม.ใหม่ 2 พัยค์ม์คืบถ้ำ "ขงเบ้ง" กลายเป็น "จิวอี้" "ลูมาอี้" ครองเมือง," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38 (45) ; 12 - 18 เมษายน 2535.
- ภาวดี มหาจันทร์. ประวัติศาสตร์การปกครองไทย. ชลบุรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- _____. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์ 2526.
- มัญญา ศิริ. " "สุจินดา คราประยูร" บุรุษผู้ยับยั้งก่อนกาลอันควร," ข่าวพิเศษ. 15 (781) ; 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2535.
- "มาดเฉลา "ผมไม่เล่นการเมือง" สุจินดา คราประยูร นรม. คนที่ 19," มติชนสุดสัปดาห์. 12(572) ; 18 สิงหาคม 2534.
- "ยุทธการ "ด้านฟ้า" จำลอง ศรีเมือง," มติชนสุดสัปดาห์. 12 (612) ; 15 พฤษภาคม 2535.
- "ยุบสภา-ลาออก-ประกาศกฤษฎีกาการศึก-สถานการณ์เข้าสู่म्मอับ," มติชนสุดสัปดาห์. 12(611) ; 8 พฤษภาคม 2535
- "รัฐนาวา "สุจินดา" ล้มตั้งแต่ยังไม่ออกจากท่า," หลักไท. 11(538) ; 25 - 31 พฤษภาคม 2535.
- "รัฐบาล "สุจินดา" แม้ปัจจัยด้านการทหารจะแกร่ง แต่รากฐานทางการเมืองกลับอ่อนเปราะยิ่ง บนหลายกลีบของ "ดอกบัว" " มติชนสุดสัปดาห์. 12(607) ; 10 เมษายน 2535.
- "รัฐบาลสุจินดา เริ่มนับถอยหลัง," หลักไท. 11 (538) ; 25 - 31 พฤษภาคม 2535.
- "รัฐบาล "สุ" นายกฯ คนที่ 19 หรือ "ลิบก้าว" ล้ม," หลักไท. 11(532) ; 13 - 19 เมษายน 2535.

- รัตน์ะ บั้วสันต์. "จาก รสช. - พฤษภามิณี! รากเหง้าความรุนแรงและทางแก้ไขภาวะวิกฤต
ในอนาคต," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 39(2) ; 14 - 20 มิถุนายน 2535.
- "ลาก่อนรัฐประหาร," ข่าวพิเศษ. 12(706) ; 24 - 30 ธันวาคม 2533.
- "ลุยผ่าน "วงจรรูปท้าว" การเมืองยุค "รสช." ไปสู่หนามไหนดั่ง "การเลือกตั้ง" ฤจะย้ายอยู่
กับที่," มติชนสุดสัปดาห์. 12(593) ; 3 มกราคม 2535.
- "วิกฤติ นายกรัฐมนตรี เหตุผลสำคัญในการเลือกตั้งนายกฯ โดยตรง," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.
38(45) ; 12-18 เมษายน 2535.
- "วิกฤติ! ยกสอง? ด้าน "บทเฉพาะกาล" รัฐธรรมนูญ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 38(50) ;
17 - 23 พฤษภาคม 2535.
- "วิกฤติศรัทธา "บักสุ" เก็บได้แค่รั้วท้าว," หลักไท. 11(537) ; 18 - 27 พฤษภาคม 2535.
- "วิเคราะห์ทิศทางการเมืองหลังรัฐประหาร," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 37(39) ; 10 - 16
มีนาคม 2534.
- วุฒิสักดิ์ ลามเจริญทรัพย์. "ปฏิกริยาจากต่างชาติ," ข่าวพิเศษ. 15(782) ; 5 - 11
มิถุนายน 2535.
- "เศรษฐกิจไทยพึ่งพินาศ บทเรียนที่เผด็จการไม่เคยจำ," ข่าวไท. 1(2) ; 1 มิถุนายน 2535.
- "เศรษฐกิจไทยยังไม่พ้นเงื้อมตาย ผนวกล้มการเมืองพลั่วรอบสาม," หลักไท. 11(538) ;
25 - 31 พฤษภาคม 2535.
- สมานันท์ข่าวพิเศษ. "สก็๊ปพิเศษ : ปิดฉาก' 34 เปิดม่าน' 35 การเมือง เศรษฐกิจ ลังคม
ในวังวนของการ "ปิดตัน", ข่าวพิเศษ. 15(759) ; 30 ธันวาคม 2534 -
5 มกราคม 2535.
- "46 วัน กักตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ "บักสุ" ลากออกคิดว่าจะหนีกรรมพ้นหรือ," หลักไท.
11(538) ; 25 - 31 พฤษภาคม 2535.
- สุขุม นวลสกุล. การเมืองและการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4 ; กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2523.
- "สุจินดาทรงเครื่อง เร่งสร้างความยอมรับ," หลักไท. 11(534) ; 27 เมษายน - 3
พฤษภาคม 2535.

"สุจินดา ฝ่าพวงหนาม ไม่ง่ายเหมือน (ฝัน) เทาะข้ามภูเขາ," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.

38(46) ; 16 - 23 เมษายน 2535.

สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. "กองทัพกับการเมืองไทย," ข่าวพิเศษ. 15(783) ; 12 - 18 มิถุนายน 2535.

" 6 ยุทธการ การเมืองที่ทำให้ "บิ๊กสุ" ต้องหลงทาง-ผิดทิศ," หลักไท. 11(535) ; 4 - 10 พฤษภาคม 2535.

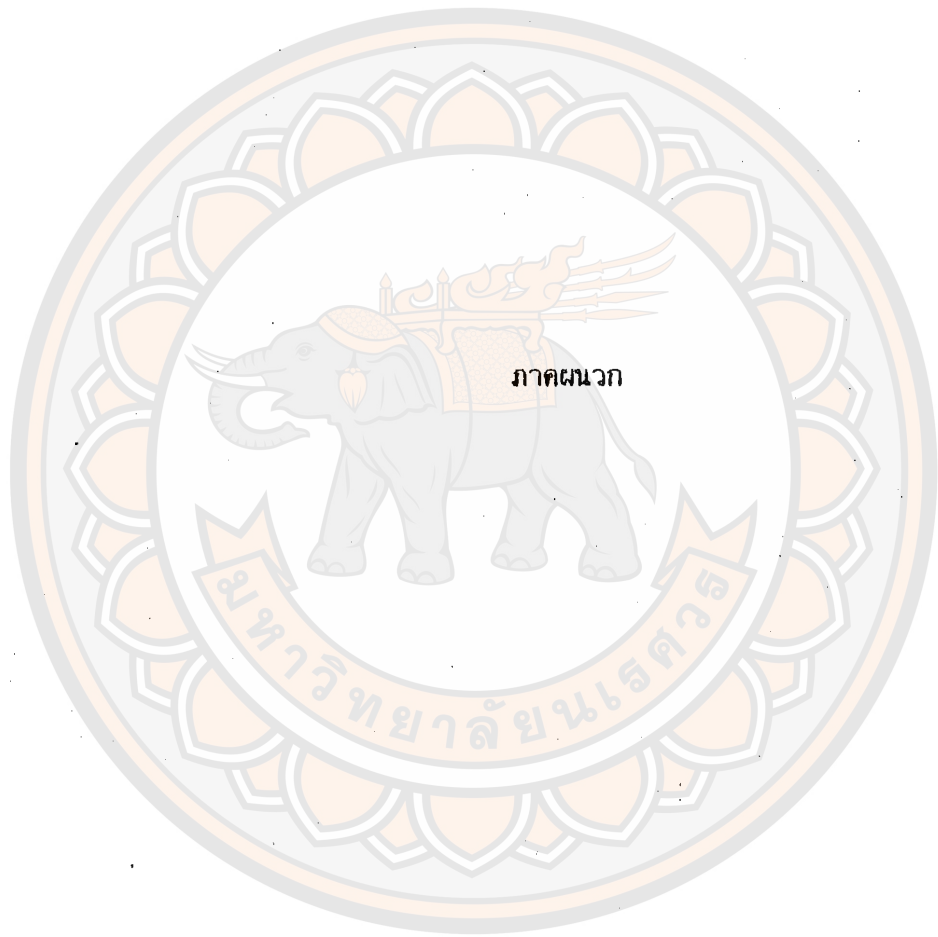
"หลังพฤษภาทมิฬ! เศรษฐกิจทรุด-การเมืองล้ม-สังคมสิ้นหวัง," สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.

39(1) ; 7 - 13 มิถุนายน 2535.

อนุสรณ์ ศิริชาติ. "พฤษภาทมิฬ เศรษฐกิจดำดิ่งลงเหว," ข่าวพิเศษ. 15(782) ; 5 - 11 มิถุนายน 2535.

อภิชัย พันธเสน. "ขบวนการผลักดันบิ๊กสุเป็นนายกฯ ใครได้ใครเสีย," ข่าวพิเศษ.

15(775) ; 17 - 23 เมษายน 2535.

ภาคผนวก ก.

ประวัติของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์

ผู้บัญชาทหารสูงสุด หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เกิดเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2474 เข้าศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ รุ่น 1 เข้าเรียนหลักสูตรเวสต์ปอยด์ รุ่นแรกพร้อมกับ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ พล.อ.วันชัย เรืองตระกูล รอง ผบ.สส. ต่อมาจบหลักสูตรทหารราบจากฟอร์ตเบนนิ่ง สหรัฐอเมริกา ดำรงตำแหน่งในกองทัพเป็นผู้บังคับกองร้อย ในกองบังคับการกองพลที่ 1 เป็นหัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองทัพภาคที่ 1 เข้าร่วมสงครามเกาหลี สงครามเวียดนาม แล้วมาเป็นอาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารบก เป็นผู้บัญชาการศูนย์การบินทหารบก หลังสมัยกบฏ 1-3 เมษายน พ.ศ. 2524 เป็นรองผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ เป็นผู้บัญชาหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ เป็นเสนาธิการทหาร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

พล.อ.สุจินดา คราประยูร

ผู้บัญชาการทหารบก รองหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเกิดวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2476 เข้าเรียนที่โรงเรียนอานวยศิลป์ พระนคร แล้วเรียนต่อเตรียมทหารรุ่นที่ 12 ก่อนจึงเข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลักสูตรเวสต์ปอยด์รุ่นที่ 5 ชีวิตการทำงานเข้าดำรงตำแหน่งผู้บังคับกองร้อยทหารปืนใหญ่ อาจารย์ทหารปืนใหญ่แล้วจึงเข้าเรียนหลักสูตรทหารปืนใหญ่ ฟอร์ต ซิลด์ โอกลาโฮมา สหรัฐอเมริกา และยังจบวิชาทหารพรานจู่โจม นอกจากนี้ยังเคยเข้าร่วมรบในสงครามเวียดนาม และยังเป็นนายทหารยุทธการเหล่าปืนใหญ่ เป็นผู้ช่วยทูตทหารสหรัฐอเมริกา เป็นหัวหน้ากองแผนข่าว กรมข่าวทหารบก รองเจ้ากรมยุทธการทหารบก เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารบก

พล.ร.อ.ประพัฒน์ กฤษณจันทร์

ผู้บัญชาการทหารเรือ รองหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติเกิดเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2473 จบการศึกษาจากโรงเรียนอำนวยศิลป์ เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนนายเรือสังกัดพรรคนาวิน เมื่อปี พ.ศ. 2494 เข้าโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ โรงเรียนเสนาธิการทหาร วิทยาลัยการทัพเรือ หลักสูตรปราบเรือดำน้ำจากสหรัฐอเมริกาชีวิตราชการเป็นผู้บังคับการเรือรบหลวงตองปลิว ผู้ช่วยทูตทหารเรือประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำมะนิลา เป็นเสนาธิการกองเรือปราบเรือดำน้ำ เลขานุการ รมช.กระทรวงกลาโหม เป็นผู้บังคับการกองเรือดำน้ำปี พ.ศ. 2523 ตติยศพลเรือโทเมื่อ พ.ศ. 2527 ในตำแหน่งผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือ ฝ่ายข่าว ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารเรือ และเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ

พล.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์

อธิบดีกรมตำรวจ รองหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เกิดเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2478 จบจากโรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก เข้าเรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 2 ปี และเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน เมื่อ พ.ศ. 2499 - 2503 รุ่นที่ 13 แล้วเข้ารับราชการเป็นรองสารวัตรที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท 2 ปี จึงเข้าเรียนต่อปริญญาโท ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยอินเดียนา สหรัฐอเมริกา หลังจากกลับเข้าทำงานได้ 10 ปี ได้เข้าเรียนหลักสูตรบริหารงานกรมตำรวจจากวิทยาลัยเอฟบีไอ สหรัฐอเมริกา เข้าเรียนที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 26 เมื่อปี พ.ศ. 2527 และจบปริญญาโท พัฒนาลังคม จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชีวิตการทำงานเป็นรองสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลพญาไท สารวัตรสืบสวนสอบสวนตลิต นายเวรผู้บัญชาการตำรวจนครบาล สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ รองผู้กำกับตรวจสอบสวนนครบาล 1 ผู้กำกับ 4 กองตำรวจรถไฟ ผู้บังคับการกองกำลังพล ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้ช่วยจเรตำรวจ รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หัวหน้าอำนวยการกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจและอธิบดีกรมตำรวจ

พล.อ.อ.เกษร ไวจนนิล

ผู้บัญชาการทหารอากาศ รองหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เกิดวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2476 การศึกษา วท.บ. (ทอ.) โรงเรียนนายเรืออากาศเคยเป็นสมาชิกสภาปฏิรูป เมื่อปี พ.ศ. 2519 สมาชิกสภานิติบัญญัติ เมื่อปี พ.ศ. 2520 สมาชิกวุฒิสภาเมื่อปี พ.ศ. 2522 เคยดำรงตำแหน่งสำคัญเป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารอากาศ

พล.อ.อิสระพงศ์ ทนบกิติ

รองผู้บัญชาการทหารบก เลขานุการหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เกิดเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 จบการศึกษาจากโรงเรียนอำมาตย์อุทิศพระนคร เข้าเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ทุนไปเรียนเสนาธิการที่สหรัฐอเมริกาเคยร่วมรบในสงครามเวียดนามและเกาหลีเหนือ ดำรงตำแหน่งสำคัญ ดังนี้คือ ผู้บังคับการ ร.1 พัน 3 ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์เสนาธิการกองพลที่ 1 ผู้บัญชาการกองพลที่ 6 และรองผู้บัญชาการทหารบก

ภาคผนวก ข.
ประกาศ
ตั้งนายกรัฐมนตรี
(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ปร.

พระบาทสมเด็จพระปรมิหิทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่ได้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแล้วคณะรัฐมนตรีที่บริหาร
ราชการอยู่ต้องพ้นจากตำแหน่ง และประธานรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้นำความกราบ
บังคมทูลพระกรุณาตามมาตรา 216 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยความเห็นชอบของ
พรรคการเมืองที่ประกอบเป็นเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

จึงทรงพระราชนัดดาริว่าพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นผู้สมควรไว้วางพระราชหฤทัย
ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 159 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดิน
ตั้งแต่วันที่ขึ้นเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 7 เมษายน พุทธศักราช 2535

เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน

ภาคผนวก ค.
รายชื่อคณะรัฐมนตรี

พลเอกสุจินดา	คราประยูร	นายกรัฐมนตรี
นายมีชัย	ฤชุพันธ์	รองนายกรัฐมนตรี
นายณรงค์	วงศ์วรณ	รองนายกรัฐมนตรี
พลอากาศเอกสมบุญ	ระหงษ์	รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ
นายมนตรี	พงษ์พานิช	รองนายกรัฐมนตรี
นายสมัคร	สุนทรเวช	รองนายกรัฐมนตรี
นายใหม่	ศิรินวกุล	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายชัชวาลย์	ชมภูแดง	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายกร	ทัพพะรังสี	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายสุชน	ชามพูนท	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายวัฒนา	อัครเวม	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายปิยะฉัตร	วิชราภรณ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายชัยภักดิ์	ศิริวัฒน์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
นายทินพันธ์	นาคะตะ	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
พลเอกสุจินดา	คราประยูร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
นายชัชชม	กันหลง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
นายสุธี	สิงห์เสนห์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
นายชวลิต	โอสธานุเคราะห์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
นายพินิจ	จันทร์สุรินทร์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายสันติ	ชัยวีรตะนะ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์
นายยุทธ	อังกินันท์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์

นายวโรทัย	ภิญญาสาสน์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
นายปองพล	อดิเรกสาร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
นายสมบัติ	ศรีสุรินทร์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
นายบรรหาร	ศิลปอาษา	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
นายเสนาะ	เทียนทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายสุวัจน์	ลิปตพัลลภ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายกำชัย	เรืองกาญจนเศรษฐ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
นายอนุวรรตน์	วัฒนพงษ์ศิริ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล		รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
นางพวงเล็ก	บุญเชียง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
พลอากาศเอกอนันต์	กลินทะ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
พลตำรวจโทวิโรจน์	เปาอินทร์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายวีระ	บิตรชาติ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายประภัทร	โพธิ์สุชน	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
นายสวัสดิ์	คำประกอบ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ประยุทธ์	ศิริพาณิชย์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
นายกิตติศักดิ์	หัตถสงเคราะห์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
นายชูชีพ	หาญสวัสดิ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายไพโรจน์	เครือรัตน์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายเงิน	บุญสุภา	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายบุญพันธ์	แซ่วัฒนะ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายสมศักดิ์	เทพสุทิน	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายจรรยา	งามพิเชษฐ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
นายสมพงษ์	อมรวิวัฒน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
นายเรืองวิทย์	สิทธิ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
นายอุดมศักดิ์	ทั้งทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
นายทวิช	กลิ่นประทุม	รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

ประกาศ

กองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศฉบับที่ 1

ตามที่ ได้มีหนังสือประชาชนร่วมชุมนุมกัน ณ บริเวณหน้ารัฐสภา ตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นมานั้น การชุมนุมของประชาชนดังกล่าวได้จัดให้มีการอภิปรายโจมตีนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายทหารอย่างต่อเนื่องตลอดมา นอกจากนั้นยังมีการชักชวนราษฎร ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดเข้าร่วมชุมนุมเพิ่มมากขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งการจัดการชุมนุมครั้งนี้ กลุ่มคณะบุคคลที่ไม่หวังดี มีเจตนาแอบแฝงที่จะสร้างความระส่ำระสาย อันอาจก่อให้เกิดการจลาจลวุ่นวาย ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับกลุ่มพี่น้องประชาชน เพื่อจะพยายามถึงขั้นล้มล้างรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในที่สุดนอกจากนั้นจะนำมาซึ่งการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินของพี่น้องประชาชนผู้บริโภคอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่อาจสามารถประมาณการ ได้ กองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ จึงสั่งการให้กองกำลังรักษาพระนครในฐานะที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการรักษาความสงบเรียบร้อยใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ติดตามสถานการณ์การชุมนุมของพี่น้องประชาชนดังกล่าวมา โดยตลอด และได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การชุมนุมของพี่น้องประชาชนสมควรที่จะยุติได้แล้ว เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเสียหายที่คาดว่าจะเป็นอันตรายแก่บ้านเมือง จึงขอให้พี่น้องประชาชนได้รับการมาร่วมชุมนุมตั้งแต่นี้ เป็นต้นไป

จึงแจ้งเตือนมา เพื่อทราบ โดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 7 พฤษภาคม 2535

พลอากาศเอก เกษตร โรจนนิล

ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

ภาคผนวก จ.
ประกาศคำสั่งกระทรวงมหาดไทย
ที่ 333/2535
เรื่อง ห้ามมิให้มีการชุมนุมมั่วสุมกัน

ตามที่รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 00.30 น. และได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 ไปแล้วนั้น เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 ซึ่งห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกันอันมิใช่ปกติชุระ ณ ที่ใด ๆ ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ในท้องที่กรุงเทพมหานครทุกเขต จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ใดฝ่าฝืนให้เจ้าพนักงานจับกุมเพื่อดำเนินการสอบสวนความผิด ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับการชุมนุมหรือมั่วสุมกันในระหว่างบุคคล ซึ่งร่วมอยู่ในบ้านเดียวกันทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 01.30 น.

ลงชื่อ.....

(พล.อ.อ.อนันต์ กลินทะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ภาคผนวก ฉ.

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 337/2535

เรื่อง ห้ามมิให้บุคคลออกนอกเคหสถาน

ตามที่รัฐบาลได้ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 00.30 น. และได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 ไปแล้วนั้น

เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 จึงห้ามมิให้ประชาชนในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครออกนอกเคหสถานระหว่าง 21.00 - 04.00 น. ของวันรุ่งขึ้นวันแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ใดฝ่าฝืนให้เจ้าพนักงานสอบสวนความผิด

ความในวรรคก่อน มิให้ใช้บังคับแก่บุคคลดังต่อไปนี้

1. เจ้าพนักงานทหาร ตำรวจในเครื่องแบบซึ่งเดินทาง ไปหรือกลับจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ
2. ผู้เจ็บป่วยและบุคคลผู้นำผู้เจ็บป่วยส่ง โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล
3. เอกอัครราชทูตและภริยา อัครทูตและภริยา อุปทูตและภริยา และผู้ขับชี่ยานพาหนะ ในขณะที่บุคคลดังกล่าวโดยสารมาด้วย
4. บุคคลที่เดินทางมาจากหรือไปยังต่างประเทศและผู้ขับชี่ยานพาหนะ ในขณะที่บุคคลดังกล่าวโดยสารมาด้วย

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 20 พฤษภาคม 2535 เวลา 19.00 น.

พลเอกสุจินดา คราประยูร กับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยนครสวรรค์
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ตุลาคม 2525

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึง กำเนิดของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ตลอดจนปัจจัยสำคัญอันเป็นสาเหตุของการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ภูมิหลังของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร สาเหตุและปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผลกระทบต่อสังคมการเมืองไทยอันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร

การศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอข้อเท็จจริงและพยายามวิเคราะห์เหตุการณ์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จากเอกสารชั้นต้น ชั้นรองและหนังสือทั่วไป เสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า

กำเนิดของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เกิดจากความขัดแย้งระหว่างทหารและรัฐบาลเป็นประเด็นสำคัญ การรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ คือ พฤติการณ์เอกราชบังหลวงของคณะรัฐมนตรี ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำ รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ทำลายสถาบันทางทหารและกรณีบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

ภูมิหลังของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร มาจากครอบครัวคนชั้นกลาง เป็นผู้มีบทบาทโดดเด่น ตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีหลายประการ เช่น ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล มีการปูพื้นฐานในการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาก่อน และมีการตั้งพรรคสามัคคีธรรมขึ้นมาเพื่อสนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ในการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

การขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ทำให้เกิดการคัดค้านจากประชาชนซึ่งต้องการนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งและการคัดค้านของประชาชนครั้งนี้ ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้น เนื่องจากรัฐบาลได้ใช้กำลังทหารและอาวุธเข้าปราบปรามประชาชน ที่มาชุมนุมคัดค้านจนมีผู้บาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก